

**2000 METŲ GEGUŽĖS MĖN. 08 DIENOS ES DIREKTYVOS
2000/14/EB DĖL ŠALIŲ NARIŲ ĮSTATYMŲ, SUSIJUSIŲ SU
LAUKO MECHANIZMŲ Į APLINKĄ SPINDULIUOJAMU
TRIUKŠMU, ĮGYVENDINIMO LIETUVOJE PASEKMIŲ
ĮVERTINIMAS**

Galutinė ataskaita

Autorius: dr. Aleksandras Jagniatinskis

Vilnius
2002

VYKDYTOJŲ SĄRAŠAS

dr. Aleksandras Jagniatinskis	temos vadovas
Stasys Mačiulis	ataskaita (ketvirtas, penktas, ir šeštas skyrius, 1 ir 2 priedai)
Jurgis Kenstavičius	ataskaita (pirmas, antras ir trečias skyriai, 4, 5 ir 6 priedai)
dr. Rimantas Kvietkauskas	3 priedas

TURINYS

STUDIJS "2000 METŲ GEGUŽĖS 08 DIENOS ES DIREKTYVOS 2000/14/EB, DĖL ŠALIŲ NARIŲ ĮSTATYMŲ, SUSIJUSIŲ SU LAUKO MECHANIZMŲ Į APLINKĄ SPINDULIUOJAMU TRIUKŠMU, ĮGYVENDINIMO LIETUVOJE PASEKMIŲ ĮVERTINIMAS" SANTRAUKA.....	4
SUMMARY OF THE STUDY CONNECTED TO THE SCALE AND EFFECT OF THE EC DIRECTIVE 2000/14/EC ON THE APPROXIMATION OF THE LAWS OF THE MEMBER STATES RELATING TO THE NOISE EMISSION IN THE ENVIRONMENT BY EQUIPMENT FOR USE OUTDOORS IMPLEMENTATION IMPACT INTO THE LITHUANIAN ECONOMY.....	9
ĮVADAS.....	14
1. DIREKTYVOS 2000/14/EB NUOSTATŲ IR KELIAMŲ REIKALAVIMŲ TRUMPAS APRAŠYMAS	16
2. ĮGYVENDINAMŲ TEISĖS AKTŲ AKUSTINIAI REIKALAVIMAI	20
3. DIREKTYVOS 2000/14/EB ĮGYVENDINIMO LAUKIAMO POVEIKIO ĮVERTINIMAS	22
4. EKONOMINIAI TEISĖS AKTU REGULIUOJAMOS VEIKLOS RODIKLIAI.....	27
4.1. Informacijos apie ekonominius veiklos rodiklius šaltiniai	27
4.2. Lauko įrenginių gamybos ir vartojimo tendencijos 1990 - 2000 m. laikotarpyje	27
4.3. Lauko įrenginių parko naudojimo Lietuvoje tendencijos	27
4.4. Lauko įrenginių gamybos ir vartojimo tendencijos 1995 - 2000 m. laikotarpyje	31
4.5. Lauko įrenginių importuotojų identifikavimas.....	32
4.6. Lauko įrenginių, gaminamų Lietuvoje, veiklos apimtis 1999 - 2001 m.	32
5. ATITIKTIES UŽTIKRINIMO KAŠTAI.....	39
5.1. Įgyvendinimo priežiūros kaštai.....	40
5.2. Netiesioginės ekonominės pasekmės.....	41
5.3. Rizikos sumažinimas	42
5.4. Laimėtojai ir pralaimėtojai.....	42
6. PASEKMĖS DĖL EUROPOS DIREKTYVOS 2000/14/EB ĮGYVENDINIMO PAGAL POVEIKIO RŪŠIS.....	44
IŠVADOS.....	47
LITERATŪRA.....	49
PRIEDAI.....	50
1 PRIEDAS. APIBENDRINIMAI DĖL ĮMONIŲ VEIKLOS PERSPEKTYVŲ	
2 PRIEDAS. LAUKO ĮRENGINIŲ IMPORTO IR EKSPORTO DINAMIKA	
3 PRIEDAS. LIETUVOS ŪKIO SUBJEKTAI (NEĮSKAITANT VIETINIŲ GAMINTOJŲ), KURIUOS TIESIOGIAI PALIES EUROPOS DIREKTYVOS 2000/14/EB ĮGYVENDINIMAS	
4 PRIEDAS. DIREKTYVOS 2000/14/EB REGLAMENTUOJANČIŲ NORMINIŲ DOKUMENTŲ SĄRAŠAS	
5 PRIEDAS. APSAUGĄ NUO TRIUKŠMO REGLAMENTUOJANČIŲ TEISĖS AKTŲ IR NORMINIŲ DOKUMENTŲ SĄRAŠAS	
6 PRIEDAS. DIREKTYVOS 2000/14/EB PERKELIAMŲ NUOSTATŲ ANALIZĖ	

STUDIJOS “2000 METŲ GEGUŽĖS 08 DIENOS ES DIREKTYVOS 2000/14/EB, DĖL ŠALIŲ NARIŲ ĮSTATYMŲ, SUSIJUSIŲ SU LAUKO MECHANIZMŲ Į APLINKĄ SPINDULIUOJAMU TRIUKŠMU, ĮGYVENDINIMO LIETUVOJE PASEKMIŲ ĮVERTINIMAS” SANTRAUKA

Lietuvos Respublikai ruošiantis stoti į Europos Sąjungą greta kitų būtina spręsti lauko įrenginių keliamo triukšmo ribojimą. Lietuvoje numatoma Lietuvoje įgyvendinti 2000 metų gegužės mėn. 08 dienos ES direktyvą 2000/14/EB *dėl Šalių Narių įstatymų, susijusių su lauko mechanizmų į aplinką spinduliuojamu triukšmu*. Šios direktyvos tikslas – suderinti valstybių narių įstatymus dėl skleidžiamo triukšmo nustatymo standartų, atitikties vertinimo procedūrų, ženklavimo, techninių dokumentų. Siekiant mažinti lauko įrenginių spinduliuojamą triukšmą, direktyva draudžia tiekti į ES rinką ir naudoti išvardintus pirmame direktyvos priede įrenginius. Įrenginiams, atitinkantiems direktyvos reikalavimus, pagal aprašytas procedūras turi būti atliekamas CE ženklavimas. 12 straipsnyje pateikiamas įrenginių, kuriems nustatomos leidžiamos vertės, sąrašas, 13 straipsnyje išvardinti įrenginiai, kuriems numatomas tik triukšmo lygio ženklavimas. III priede nustatomi pagrindiniai lauko įrenginių akustinės spinduliuotės matavimų (B tipo standartų) bei papildomų sąlygų, taip vadinamos bandymo programos (C tipo standartų) reikalavimai.

Darbe atliekamas ES direktyvos 2000/14/EB, nustatančios valstybių narių įstatymų, susijusių su lauko įrenginių į aplinką spinduliuojamu triukšmu, įgyvendinimo poveikio Lietuvos ūkiui pasekmių įvertinimas.

Darbe

- nustatyti teisės aktai, reikalingi pilnai įgyvendinti direktyvos 2000/14/EB reikalavimus ir institucijos atsakingos už šių teisės aktų įgyvendinimą;
- atlikta ES direktyvos 2000/14/EB reikalavimų ir įgyvendinamų teisės aktų akustinių reikalavimų analizė;
- atlikti direktyvos 2000/14/EB įgyvendinimo laukiamo poveikio Lietuvos Respublikos suinteresuotoms grupėms (lauko įrenginių gamintojams, importuotojams ir vartotojams) įvertinimo tyrimai;
- lauko įrenginių gamybos ir vartojimo tendencijos 1990 - 2000 m. laikotarpyje ir lauko įrenginių parko naudojimo Lietuvoje tyrimai;
- nustatyti lauko įrenginių importuotojai ir gamintojai;
- atlikta gaminamų Lietuvoje lauko įrenginių 1999 - 2001 m. ekonominė analizė;
- apskaičiuoti direktyvos 2000/14/EB įgyvendinimo priežiūros kaštai ir ekonominės pasekmės.

ES direktyvos 2000/14/EB reikalavimams perkelti į Lietuvos teisę reikalinga:

- ❖ LR Aplinkos ministro patvirtintas lauko įrenginių techninis reglamentas, atitinkantis direktyvos nuostatas ir panaikinantį jam prieštaraujančių dokumentų galiojimą;
- ❖ Administracinių teisės kodekso 81 ir 82 straipsnius dėl teisinės atsakomybės už keliamą triukšmą papildyti atsakomybe už lauko įrenginių keliamą triukšmą ir įvardinti konkrečius norminius dokumentus, pagal kuriuos vertinamas triukšmo dydis;
- ❖ Direktyvoje 2000/14/EB yra aprašytos atitikties įvertinimo procedūros, todėl jas būtina įtraukti į esamus nacionalinio sertifikavimo nuostatus;
- ❖ Numatoma, kad pereinamasis laikotarpis nereikalingas ir pageidautina iki 2003 m. III ketvirčio parengti ir patvirtinti lauko įrenginių techninį reglamentą;
- ❖ Paskirti atsakingą instituciją už lauko įrenginių triukšmo ribojimo techninio reglamento nuostatų vykdymą.

Siekiant įgyvendinti Europos parlamento ir Tarybos 2000 m. gegužės 8 d. išleistą direktyvą 2000/14/EB Valstybės narės pirmiausia turi perkelti jos reikalavimus į nacionalinę teisę ir organizuoti lauko įrenginių triukšmo pagal Europos standartus nustatymą, įrenginio tipo CE ženklo atitikties kontrolę ir pripažinimą.

Atsakingoji institucija už direktyvos 2000/14/EC įgyvendinimą

Turėtų būti išplėsta vartotojų apsaugos ir verslo subjektų veiklos priežiūros institucija. Atskiros sertifikavimo įstaigos steigimas nereikalingas. Esamoms institucijoms turėtų būti priskirtos

naujos funkcijos, tame tarpe CE ženklo suteikimo ir triukšmo rodiklių nustatymo įgaliojimai. Šiuos klausimus galima pavesti Statybos produkcijos sertifikavimo centrui. Papildomai reikės priimti 2 ekspertus lauko įrenginių gamybos įmonių ir importuotojų pareiškimams tipo atitikties patvirtinimui nagrinėti (techninis dokumentų patikrinimas, papildomos informacijos paieška ir analizė), įvertinti ir patvirtinti CE ženklo atitiktį. Organizuoti lauko įrenginių triukšmo pagal Europos standartus nustatymą. Tam reikalinga praplėsti esamos akredituotos Akustikos laboratorijos akreditavimo sritį, įtraukiant į ją lauko įrenginių spinduliuojamo garso bandymus.

ES direktyvos 2000/14/EB reikalavimų ir įgyvendinamų teisės aktų akustinių reikalavimų analizė

Sudarytas direktyvos 2000/14/EB nuorodinių dokumentų (15 standartų) sąrašas, iš kurių vertimo būdu jau priimti keturi Lietuvos standartai.

Atlikta 89 identifikuotų Lietuvos teisės aktų ir normų analizė rodo, kad rengiant naujus dokumentus pagal ES direktyvas triukšmo emisijos ribojimas pagal garso galios lygius (kaip detalai nustato direktyva) Lietuvoje iki šiol realiai nevykdomas. Beveik visuose teisės aktuose triukšmas ribojamas pagal higienos normą HN 33:1999 (nuo 2002 m. įsigaliojo HN 33:2001) *Akustinis triukšmas. Leidžiami lygiai gyvenamoje ir darbo aplinkoje. Matavimo metodikos bendrieji reikalavimai*. Ši norma iš esmės pagrįsta GOST'iniais apibrėžimais ir nustato garso slėgio lygio matavimus. Nors joje deklaruojama atitiktis Europos teisių aktams ir prievolė taikyti sertifikuojamiems objektams, su direktyva 2000/14/EB minėtas dokumentas realiai nesusietas. Nesurasta valstybės institucijų, kurios atliekant rinkos priežiūrą ir importo procedūras atsižvelgia į spinduliuojamo garso galios lygį, kaip triukšmo rodiklį.

Identifikuoti galiojantys Lietuvos teisės aktai, kurie reglamentuoja triukšmą pagal garso slėgio lygį, bus derinami su kitais Europos triukšmo politiką įgyvendinančiais dokumentais, todėl nagrinėjamos direktyvos 2000/14/EB nebus paveikti.

Direktyvos 2000/14/EB įgyvendinimo laukiamo poveikio įvertinimas

Apklausus Lietuvos Respublikos suinteresuotas grupes (lauko įrenginių gamintojus, importuotojus ir vartotojus) dėl direktyvos 2000/14/EB įgyvendinimo laukiamo poveikio įvertinimo nustatyta:

- tik importuotojai iš ES šalių žino triukšmo reikalavimus ir susipažinę su direktyva šių įmonių vadovai teigiamai vertina jos būsimą poveikį;
- retas importuotojas iš NVS ir kitų Rytų šalių yra pakankamai informuotas apie spinduliuojamo triukšmo problemą. Apie direktyvos galimą poveikį jie neturi nuomonės arba vertina neigiamai.
- ne visi įmonių gamintojų vadovai yra girdėję apie įrenginių triukšmo ribojimo vykdymo problemas, be to mažai žino apie Europos triukšmo politikos privalumus ir direktyvos nuostatų įgyvendinimą supranta kaip formalumą, kaip naujus biurokratinis trukdžius ir sunkiai įsivaizduoja jų pasekmes;
- laukiamas pasekmes teigiamai vertino apie 80 % įmonių, neigiamai - 5% ir neturėjo nuomonės - 15 %;
- dalis vartotojų, kurie perka produkciją, neturinčią jokių triukšmo žymėjimų, praktiškai arba neturi žinių apie triukšmą ir jo leidžiamus lygius, arba juos patenkina dabartinė situacija.

Importuotojai iš ES šalių vienareikšmiai manė, kad direktyvos reikalavimų įgyvendinimo kaštai neišaugs. Įmonės gamintojos, kurios eksportuoja savo produkciją į ES šalis, prognozuoja, kad gali išaugti iki 5-10 %. Panašų padidėjimą numato ir apklausti vartotojai, naudojančys įrenginius iš NVS šalių.

Analizė rodo, kad šios direktyvos reikalavimai palies gana didelį kiekį Lietuvos ūkio įmonių ir jų darbuotojų, bet didesnes šios produkcijos apimtis turi tik nedidelė dalis stambių importuotojų, kurie įveža įrenginius iš Vakarų šalių, o kita didesnė identifikuotų įmonių dalis bendroje įmonių apyvartoje nesudaro reikšmingų apimčių.

Ekonominiai teisės aktu reguliuojamos veiklos rodikliai

Nustatyta, kad lauko įrenginių gamyba Lietuvoje nuo 1990 m. iki 2001 m. sumažėjo keliasdešimt kartų. Kai kurios įmonės bandė perorientuoti savo gaminių eksportą į Vakarų šalis, bet neatlaikė konkurencingumo ir bankrutavo, dalis - vietoje gaminių pradėjo komplektuojančių detalių gamybą, kitos bandė padidinti arba atnaujinti gamybą.

Analogiška padėtis su lauko įrenginių parku, kuris 1985 - 2000 metų laikotarpyje vidutiniškai sumažėjo 50 %. Lėšų stoka lauko įrenginių parkui atnaujinti privertė šių įrenginių vartotojus (statybines firmas ir komunalinio ūkio įmones) organizuoti esamų įrenginių remontą arba įsigyti naudotus lauko įrenginius iš Rytų ir Vakarų rinkos ir tik retais atvejais įsigyti naujus įrenginius, nes kainos ES šalyse vidutiniškai yra 60 % didesnės.

Analizuojant svarbiausių lauko įrenginių naudojimo laiką matome, kad net 61 % lauko įrenginių naudojami 10 - 25 metus ir tik 39 % - iki 10 m. Būgštaujama, kad įvedus įrenginių laiko apribojimus per trumpą laikotarpį gali prireikti pakeisti daugiau kaip 60 % turimų įrenginių. Daroma išvada, kad norint įrenginių parką atnaujinti, tikslingiausia įvežti įrenginius iš Vakarų šalių, nes tik jiems yra nustatyti triukšmo žymėjimai ir atliktos CE ženklo procedūros pagal direktyvą 2000/14/EB. Todėl gali tekti atsisakyti pigaus importo iš kitų šalių.

Analizuojant 1995 – 2000 m. laikotarpio prekybos srautus nustatyta, kad:

- lauko įrenginių importas išaugo 2,25 karto, t.sk. iš ES šalių – 2,2 karto, iš NVS ir Baltijos šalių 2,2 karto, iš kitų šalių – 3,0 kartus. To pasėkoje bendra importo dalis iš ES šalių sumažėjo nuo 75 % 1995 m. iki 72 % 2000 m., o kitų šalių atitinkamai padidėjo nuo 25 % iki 28 %;
- lauko įrenginių eksportas sumažėjo 63 %, t.sk. į ES šalis išaugo 40 %, į NVS ir Baltijos šalis sumažėjo 85 %, į kitas šalis padidėjo 2,6 karto.

Pagrindinių importuojančių įvairius statybos įrengimus, komunalinę techniką, transporto ir elektros mašinas bei kt. techniką, t.t. lauko įrenginius, Lietuvos ūkio subjektų identifiukuota apie 200. Įmonių, kurios prekiautų vien tik šiais įrenginiais (bent 90 %) nustatyta ne daugiau kaip 20 %. Apibendrintai manoma, kad iš viso tokių įmonių, kurioms direktyvos 2000/14/EB įgyvendinimas turės didesnę ar mažesnę poveikį, gali būti apie 400. Prognozuojama, kad bendra 400 įmonių apyvarta bus ne mažesnė kaip 1 mlr.Lt, bet lauko įrenginių prekybos srautas sieks tik apie 10 %. Dirbančiųjų skaičius apie 8000. Manoma, kad praktiškai didesnę dalį šių įmonių direktyvos nuostatos palies tik labai nedideliu lygiu.

Lauko įrenginių, gaminamų Lietuvoje, veiklos apimtis 1999 - 2001 m.

Nustatyta, kad 2001 m. 8-ios įmonės gamino 8-is lauko įrenginių tipus iš 57-ių, išvardintų direktyvoje. Iš viso nustatyti 10 pavadinimų įrenginių. Smulkių įmonių gamintojų nėra.

Iš viso 2000 m. su 2001 m. patikslinimu pagaminta apie 9,0 mln.Lt lauko įrenginių produkcijos;

- 2001 m. lauko įrenginių gamyba lyginant su 1999 m. padidėjo 59 %, organizavus atnaujintos produkcijos gamybą bankrutavusiose įmonėse;
- vidaus rinkoje sunaudojama 53 % pagamintos produkcijos;
- bendrame lauko įrenginių sunaudojime, įvertinant eksporto importo apimtį, savos gamybos apimtį sudaro 2,8 mln.Lt arba 3,3 %;
- pagamintų 2001 m. įrenginių, kuriems yra nustatytos spinduliuojamojo triukšmo ribos (išskyrus sniego valytuvus ir druskos bei smėlio barstytuvus, kurių triukšmas tik deklaruojamas), vertė sudarė 5,7 mln.Lt arba 63 % nuo bendro pagaminto kiekio.

47 % vietinės lauko įrenginių gamybos (2,5 mln.Lt vertės) ir 9,1 mln.Lt reeksporto prekių 2000 m. eksportuota. Direktyvos 2000/14/EB nuostatos turės įtakos 30 % (ateityje dar 43 %, įstojus kandidatėms į ES) gaminamos ir reeksportuojamos į ES valstybes produkcijos ir šiai produkcijai teks įgyvendinti direktyvos nuostatas.

Bendras lauko įrenginių suvartojimas 2000 m. Lietuvoje sudarė 83,9 mln. Lt, tame skaičiuje importas iš ES šalių sudarė 67,3 mln.Lt (72,0 %), o iš likusių šalių – 25,4 mln.Lt (28,0 %).

Beveik dviejų trečdalių importo srauto nepaveiks direktyvos 2000/14/EB įgyvendinimas, o apie **25,4 mln.Lt** importo srautas gali būti apribotas, jeigu Lietuvoje nebus įgyvendintos direktyvos nuostatos ir sudarytos galimybės vykdyti CE ženklo suteikimo procedūras.

Atitikties užtikrinimo kaštai

Dėl direktyvos įgyvendinimo atsiradę arba eliminuojami veiksniai, kuriuos patirs įmonės: neišvengiamas gaminių ir technologijos modernizavimas, papildomi laboratoriniai bandymai, papildomos administracinės procedūros, kokybės valdymo sistemos organizavimas.

Produkcijos ir technologijos atnaujinimui, susijusiam su direktyvos 2000/14/EB reikalavimais, vienam įrenginiui turės būti skirta vidutiniškai **15 000 – 25 000 Lt**. 10 įrenginių, kurių kiekvienam apvalinant 8-ios gamyklos turės skirti ne mažiau kaip **10 000 Lt** akredituotos laboratorijos bandymams, bet su sąlyga, kad laboratorijai modernizuoti bus skirta valstybės parama (apie 0,4 mln.Lt). Priešingu atveju suma kiekvienam įrenginiui gali padidėti iki **30 000 Lt**.

Lietuvos gamybos įmonėms metinis direktyvų vykdymo kaštų dydis pirmaisiais metais po reikalavimų įvedimo padidės ne daugiau kaip **0,6 – 1,0 mln.Lt**. Kadangi CE ženklo periodiniai patikrinimai atliekami kas trys metai, realios metinės išlaidos gali būti **0,25 – 0,35 mln. Lt**.

Tuo atveju, jeigu Lietuvoje nebus akredituotos bandymų laboratorijos bendradarbiaujančios su sertifikavimo centru ir teks gaminius vežti į užsienio laboratorijas, papildomos išlaidos padidės mažiausiai dvigubai ir sieks **1,2 - 2,0 mln.LT**.

Direktyvos reikalavimų vykdymo kaštai Lietuvos lauko įrenginių gamybos įmonėse pagal atliktus apskaičiavimus sudaro **1,0 – 1,4 mln.Lt** į metus, tai reiškia, kad esama produkcijos savikaina (9 mln.Lt) padidės **11 – 15 %**, tuo pačiu padidės ir produkcijos kainos bei sumažės pelnas. Tenka manyti, kad kaštų padidėjimas bus trumpalaikis ir vėliau susidarys sąlygos padidinti produkcijos konkurencingumą ir rentabilumą. Tačiau įgyvendinus produkcijos ir technologijos atnaujinimo priemones, susidarys galimybės padidinti šių gaminių eksportą į ES šalis. Eksportuojamų gaminių į ES šalis kainos yra 10 % didesnės, negu eksportuojant į Rytų rinką, dėl to padidės pajamos iš eksporto **0,1 - 0,2 mln.Lt** arba **1 – 2 %** nuo bendros eksporto apimties.

Direktyvos reikalavimų vykdymo kaštai importo bendrovėse ir įmonėse, vartojančiose lauko įrenginius, kurių metinė apyvarta sudaro 92,7 mln.Lt, padidės **1,8 – 3,6 mln.Lt** arba **2 – 4 %**. Tai yra susiję su tuo, kad importo dalis iš kitų šalių dėl įrenginių neatitikimo direktyvos reikalavimams sumažės **3 – 6 mln.Lt**, o importas iš ES šalių, siekiant patenkinti susidariusį 3 – 6 mln.Lt importo deficitą, turėtų padidėti **1,8 – 3,6 mln.Lt**, nes ES šalyse lauko įrenginių kainos yra vidutiniškai 60 % didesnės.

Administracinės procedūroms ir laboratoriniams bandymams teks papildomai **0,65 – 0,9 mln.Lt**, kas padidins kaštus **0,7 – 1 %**.

Papildomi ištekliai Valstybės ne maisto produktų inspekcijai ir sertifikavimo centrui, akredituotai garso galios matavimų laboratorijai, trečiųjų šalių vykdomam atitikties įvertinimui, darniųjų ir nuorodinių standartų vertimui ir adaptavimui direktyvos reikalavimų vykdymui turėtų sudaryti **0,82 mln.Lt**. Įvertinus visus poreikius papildomi metiniai kaštai sudarys **4,17 – 6,52 mln.Lt**, t.y. **3,7 – 5 %** nuo metinės apyvartos.

Vertinant prekybos srautus numatomi šie pokyčiai:

- Lietuvoje gaminamos ir vietoje parduodamos produkcijos apimtys turėtų padidėti sumažėjus importo apimčiai iš NVS ir kitų panašių šalių. Bus tikslinga šį skirtumą kompensuoti padidinant atnaujintą ir Lietuvoje gaminamą produkciją nuo **9,0 mln.Lt** iki **12 mln.Lt**, t. sk. parduodamą produkciją nuo **2,8 mln.Lt** iki **4 mln.Lt**;
- importas iš ES šalių padidės **4,8-9,6 mln.Lt**;
- importas iš NVS šalių sumažės **1-3 mln.Lt**;
- importas iš kitų šalių sumažės **2-3 mln.Lt**;
- eksportas į ES šalis padidės **1-2 mln.Lt**;
- eksportas į NVS šalis be pakeitimų;

- eksportas į kitas šalis padidės 1 mln.Lt;
- dėl importo produkcijos kainų skirtumo tarp ES ir NVS šalių arba Lietuvos, bus ekonomiškai tikslinga išplėsti Lietuvoje atnaujintos, atitinkančios direktyvos reikalavimus, produkcijos gamybą, taip pat padidės ir naudotų įrenginių importas iš ES bei jų remontas.
- importo kaštai padidės tik dėl CE ženklo atitikties priežiūros;

Dėl direktyvos reikalavimų įgyvendinimo pasikeitusios lauko įrenginių kainos pakils tik **11 - 15 %**.

Lietuvos rinka turi būti apsaugota nuo lauko įrenginių, kurie neatitinka direktyvos reikalavimų, todėl turi būti intensyviai vystomos rinkos priežiūros ir importo kontrolės sistemos. Tam turi būti paskirta institucinė struktūra bei įgyvendintos efektyvios rinkos priežiūros procedūros. Turėtų būti išplėsta vartotojų apsaugos ir verslo subjektų veiklos priežiūros institucija. Turi būti įteisintas Muitinės departamento, ne maisto produktų inspekcijos ir atitinkamos sertifikavimo įstaigos bendradarbiavimas.

Patirtis rodo, kad bus adaptacinis laikotarpis, kol visos poveikį dėl direktyvos įgyvendinimo patirsiančios grupės tinkamai supras Europos triukšmo politikos privalumus, ypač atsižvelgiant į institucijų reorganizavimo sunkumus.

Europos Sąjungos triukšmo direktyvų dėka Lietuvoje bus sukurta teisės aktų sistema, skirta paprasto piliečio apsaugai nuo padidinto triukšmo poveikio.

Studijos struktūra

Studijos "2000 metų gegužės 08 dienos ES direktyvos 2000/14/EB, dėl šalių narių įstatymų, susijusių su lauko mechanizmų į aplinką spinduliuojamu triukšmu, įgyvendinimo Lietuvoje pasekmių įvertinimas" struktūra: darbe 6 skyriai, santraukos lietuvių ir anglų kalbomis, 49 psl. teksto, 8 paveikslai, 16 lentelių. Priedą sudaro 6 dalys. Darbe panaudoti 5 literatūros šaltiniai, Viso darbo apimtis 103 psl.

SUMMARY OF THE STUDY CONNECTED TO THE SCALE AND EFFECT OF THE EC DIRECTIVE 2000/14/EC ON THE APPROXIMATION OF THE LAWS OF THE MEMBER STATES RELATING TO THE NOISE EMISSION IN THE ENVIRONMENT BY EQUIPMENT FOR USE OUTDOORS IMPLEMENTATION IMPACT INTO THE LITHUANIAN ECONOMY

In order to access Republic of Lithuania into the European Union, in common with other problems, there is necessity to restrict the noise emission in the environment by equipment for use outdoors. This task is solved by implementation the EU Directive 2000/14/EC relating the noise emission in the environment by equipment for use outdoors into the Lithuanian legislation. Goal of the Directive is to co-ordinate laws of the Member States on noise emission standards, procedures for the conformity assessment, labelling, technical documentation. In order to decrease noise emission in the environment by equipment for use outdoors the Directive prohibits placing on the market as well as use of equipment listed in the Annex 1 to the Directive. The CE marking shall be provided only for EC requirements satisfying equipment according to the Directive procedures. Article 12 presents list of equipment with limit values meanwhile the Article 13 lists equipment subject to noise marking only. The Annex III lays down the methods of measurement of airborne noise (standards type B) as well as additional conditions for testing code (standards type C).

Impact assessment of implementation of the EU Directive 2000/14/EC which sets approximation of the laws of the Member States relating to the noise emission in the environment by equipment for use outdoors into the Lithuanian economy is presented in the study.

The study:

foresees the legal acts that are necessary for full implementation of requirements of the Directive 2000/14/EC as well as institutions responsible for implementation of the legal acts;
fulfils the analyse of requirements of the EU Directive 2000/14/EC and acoustical requirements of legal acts to be implemented;
fulfils investigation for the assessment of the expected impact of implementation of the Directive 2000/14/EC to the Lithuanian interested groups (producers of equipment for use outdoors, importers and customers);
investigation of trends of the manufacturing and use of outdoor equipment in 1990 – 2000 as well as use of the equipment park in Lithuania;
identification of importers and producers of the equipment for use outdoors;
fulfils economic analyse of equipment produced in Lithuania for use outdoors in 1999 – 2000;
calculates the maintenance costs and economic consequences in case of implementation of the Directive 2000/14/EC.

For transposition of requirements of the Directive 2000/14/EC into the Lithuanian legislation there is a need as follows:

technical regulation of the equipment for use outdoors approved by the Ministry of Environment relating conformity to provisions of the Directive and repealing validity of the contradicting documents;
amendment of Articles 81 and 82 of the Civil Code on the legal responsibility for the noise generation by equipment for use outdoors and naming concrete normative documents with established noise level;
due to rules of the conformity assessment are presented in the EU Directive, therefore, they shall be included into the existing national certification statute;
it is expected that there is no need for the transitional time period, solely the technical regulation of the equipment for use outdoors shall be soon prepared and approved.
assignment institution responsible for implementation and supervision of technical regulation of the equipment for use outdoors.

In order to implement Directive 2000/14/EC approved by the European Parliament and European Council on May 8, 2000, the Member States at first shall transpose its requirements into the national legislation and to organise determination of noise emission by equipment for

use outdoors according to the European standards, conformity assessment for the CE labelling and acknowledge their implementation.

Responsible institution for implementation of the EU Directive 2000/14/EC.

The institution for customers' protection and supervision of the business activity should be extended. Establishment of the individual certification body is needless. New functions should be attached for the existing institutions, including empowering for the CE mark affixing and determination of the noise indicators. Building Products Certification Centre can be entrusted with the mentioned items.

Additional 2 experts should be accepted for a job relating application of examination of the equipment for use outdoors manufactured enterprises and importers (technical check of documents, search of the additional information and analysis), organisation of the CE marking and approval, conformity control of the CE marking and acknowledgement. Determination of the noise by equipment for use outdoors according to the European standards shall be organized. The existing already accredited Acoustic Laboratory shall be modernised and her field of accreditation shall be explained for tests of the noise emission by equipment for use outdoors.

Analyse of requirements of the EU Directive 2000/14/EC and acoustic requirements of legal acts to be implemented.

There is made a list of reference documents (15 standards) including 4 already translated and approved documents as Lithuanian standards.

The analyse is made for the 84 Lithuanian legal acts and codes which shows that noise emission limitation according to the sound power levels really was not carried out when preparing new documents by EU Directives. Almost all legal acts up to now have regulated noise with the hygiene code HN 33:1999 (since 2002 code HN– 33:2001 enforced) *Acoustic Noise. Allowable Levels in the Residential and Working Environment. General Requirements for Noise Measurements*. The code essentially is based on GOST definitions and measurement methods of the sound pressure level. There is declared conformity with the European legal acts and the apply obligation for objects to be attested, though there is no real binding with the EU Directive 2000/14/EC. State institutions, responsible for market surveillance and import procedures and taking into consideration the sound power level, as noise indices, there are not found.

There are identified valid Lithuanian legal acts with noise regulation in accordance with the sound pressure level, will be co-ordinated with other European noise policy implementing documents, therefore, they will be not influenced by the Directive 2000/14/EC.

Expected impact assessment of the implementation of EU Directive 2000/14/EC

After interview with interested groups of the Republic of Lithuania (producers of equipment for use outdoors, importers and customers) on the expected impact assessment relating implementation of EU Directive 2000/14/EC, there was determined as follows:

only importers from EU countries are acquainted with the noise abatement requirements and only leaders of enterprises, acknowledged with the Directive, appreciate its impact in the future; only sparse importer from the CIS and other East countries are sufficient acknowledged with the problem. They do not have any opinion on the Directive at all or have a negative one;

not all heads of manufacturing enterprises have not heard yet on problems of carrying out the noise limitation for equipment, besides they are very poor informed on the European noise policy necessity and the implementation of the Directive consider as formality, new bureaucracy barrier and hard imagine its consequences;

the expected results appreciate some 80 per cent of enterprises, negative – 5 per cent and 15 per cent did not have their opinion;

part of customers, who are buying production without any noise guaranteed value, actually do not have any knowledge relating noise, permitted noise levels or the current noise situation satisfies them.

Importers from the EU countries have one meaning that implementation costs of the Directive requirements will not grow. Manufacturing enterprises and exporting their production to EU

countries make prognoses on the costs rising up to 5 – 10 per cent. The similar grow is foreseen by customers, who use equipment from CIS countries.

The analyses show that the Directive requirements will relate rather big number of the Lithuanian enterprises and their staff. However, bigger production volumes are being dealt by quite small part of the large-scale importers, providing import from West countries, meanwhile the bigger part of the identified enterprises does not comprise significant volumes of equipment for use outdoors in the general turnover of enterprises.

Economic indicators of activity regulated by legal acts

Determination is made that manufacturing of equipment for use outdoors has decreased in Lithuania since 1990 up to 2001 by dozens folds. Some enterprises took attempt to reorganize export of their products into the West countries, however, they could not withstand competitiveness and became bankrupt. Part of enterprises started production of details instead of whole products, other tried to increase or update the production.

The similar situation with the park of equipment for use outdoors decreased at an average by 50 per cent between 1985 – 2000. Lack of financial means for renewal of the equipment park forced customers of the equipment (building companies and municipal enterprises) to organise repair of existing equipment or to purchase second hand equipment for use outdoors from East and West markets and only in seldom cases to purchase new equipment due to prices are at an average by 60 per cent higher in EU countries.

Analysing the usage period of the main equipment it is noticed that even 61 per cent of the equipment are being used for 10 – 25 years and only 39 per cent – up to 10 years. There is some fear that after introducing for equipment a limitation of the usage time in the short period may be need to change more than 60 per cent of the existing equipment. A conclusion is made that in order to renew the equipment park would be most purposeful to import the equipment from West countries due to they are provided with indication of the noise level and CE marking procedures are made according to the Directive 2000/14/EC. Therefore, possible renunciation of the cheap import from other countries.

Analysing trade flows in 1995 – 2000 find as follows:

import of equipment increased by 2.25 folds, including 2.2 folds from EU countries, 2.2 folds from CIS and Baltic countries, 3-folds from other countries. The total import from EU countries decreased from 75 per cent in 1995 to 72 per cent – in 2000 and accordingly import from other countries increased from 25 per cent to 28 per cent;

export of equipment decreased by 63 per cent, including 40 per cent to EU, 85 per cent –into CIS and Baltic countries, meanwhile export to other countries increased by 2.6 folds.

Some 200 enterprises importing various building equipment, municipal technique, transport and electricity machinery including equipment for use outdoors, etc, are identified in Lithuania. Trading enterprises with such equipment only (at least up to 90 per cent) form not more than 20 per cent. Summarising opinion says that the implementation of the Directive 2000/14/EC will make influence upon some 400 enterprises. The general turnover of the 400 enterprises, according to prognoses, not less than 1 billion Lt is foreseen, however, flow of equipment for use outdoors will comprise only some 10 per cent. Number of employees totals 8000. It is supposed that the principal part of the enterprises the Directive will influent only in small scale.

Volume of activity of equipment produced in Lithuania for use outdoors in 1999 – 2001

In 2001 8 enterprises produced 8 groups of equipment for use outdoors of 57 listed in the Directive. Totally, 10 groups of main type of equipment are being produced. There are no small-scale producers.

About 9 million Lt costs production of equipment, manufactured in 2000.

Production of equipment for use outdoors increased in 2001 by 59 per cent compared to 1999 due to organisation of renewed production in early bankrupted enterprises;

53 per cent of production are used in internal market;

In total volume of equipment, including export, the own production makes 2.8 million Lt or 3.3 per cent;

Value of equipment produced in 2001 to which allowable noise power level shall be defined (excluding snow-removing machine and road milling machines with declared noise level) made 5.7 million Lt or 63 per cent of the total produced quantity.

47 per cent of the local production of equipment (2.5 million Lt values) and 9.1 million Lt of re-export falls on export in 2000. Provisions of the Directive 2000/14/EC will have influence on 30 per cent of production being manufactured and re-exported to EU countries and provisions of the Directive for these products shall be implemented. In future after accession into EU, the proportion will increase additionally up to 43 per cent

The total consumption of the equipment for use outdoors in Lithuania was for 83.9 million Lt in 2000, including import from EU countries – 67.3 million Lt (72.0 per cent) and from remaining countries – 25.4 million Lt (28.0 per cent).

Implementation of the directive will not have influence 2/3 of import amount and import flow for about 25.4 million Lt will be limited in case if provisions of the Directive will not be implemented in Lithuania but made possibilities for the CE marking procedures.

Conformity assessment costs

Enterprises will be effected by factors appeared due to implementation of Directive or they will be eliminated: unavoidable modernisation of products and technology, additional laboratory tests, additional administrative procedures, organisation of quality assurance system.

Renewal of production and technology, related to requirements of the Directive 2000/14/EC will cost at an average 15,000 – 25,000 Lt. 10 equipment units to which 8 enterprises shall allocate not less than 10,000 Lt per unit for tests in accredited laboratory, however with a condition, that state support will be allotted for the laboratory modernisation (about 0.4 million Lt). In contrary to mentioned above the sum may increase up to 30,000 Lt.

For the Lithuanian producing enterprises the yearly costs of operations under the Directive in the first year after requirements introduction will increase not more than 0.6 – 1.0 million Lt.

In case if no accredited laboratory will be in Lithuania which could co-operate with the Certification Centre and products should be transported to the laboratories located abroad, the additional costs will increase twice as minimum and will reach 1.2 – 2.0 million Lt.

Execution costs of the Directive requirements in the Lithuanian enterprises, producing equipment for use outdoors according to calculations make 1.0 – 1.4 million Lt per year, it means that existing cost price (9 million Lt) will increase by 11 –15 per cent, at the same time production costs will increase as well and the profit will decrease. It is expected that increase of costs will be short-term and later conditions will form itself increase competitiveness and profitableness of the production. However, after measures for renewal of production and technology will be implemented, the possibilities for export of these products to EU countries will increase. Costs of products being exported to EU countries are by 10 per cent higher than exporting into the East market, therefore, incomes from the export will increase by 0.1 – 0.2 million Lt or 1 – 2 per cent of the total volume.

Execution costs of the Directive requirements in importing companies and enterprises, that use outdoors' equipment, with the yearly turnover of 92.7 million Lt will increase by 1.8 – 3.6 million Lt or 2 – 4 per cent. It is related to the fact, that due to inadequacy of part of equipment to the Directive requirements, import from other countries will decrease by 3 – 6 million Lt, however, import from EU countries, in order to satisfy the import deficit of 3 – 6 million Lt, should increase by 1.8 – 3.6 million Lt, because costs of equipment for use outdoors in EU countries are higher by 60 per cent at an average.

For administrative procedures and laboratory tests will fall additionally 0.65 – 0.9 million Lt, that will increase costs by 0.7 – 1 per cent.

Additional financial means for execution of the Directive requirements in the State Non-food Products Inspection and Certification Centre, the accredited sound power measurement laboratory, conformity assessment provided by third part, translation and adaptation of harmonised and reference standards will comprise 0.82 million Lt. After all needs assessment the additional yearly costs will make 4.17 – 6.52 million Lt or 3.7 – 5 per cent of the yearly turnover.

In the trade flows evaluation the changes are expected as follows:

Manufactured in Lithuania and locally sold volumes of production should increase due to decrease of import volumes from CIS and similar countries. It will be reasonable to compensate the difference by increasing the renewed and manufactured in Lithuania production from 9.0 million Lt to 12 million Lt including sold products from 2.8 million Lt to 4 million Lt;

Import from EU countries will increase by 4.8 – 9.6 million Lt;

Import from CIS will decrease by 1–3 million Lt;

Import from other countries will decrease by 2-3 million Lt;

Export to EU countries will increase by 1-2 million Lt;

Export to CIS will stay without changes;

Export to other countries will increase by 1 million Lt;

Due to the imported product costs difference between EU and CIS or Lithuania, will be economically reasonable to broaden manufacturing in Lithuania renewed and satisfying the Directive requirements products, as well as will increase the import from EU of second hand equipment and their repair works;

Import costs will increase only due to CE marking surveillance.

Costs increase due to Directive requirements implementation will not be higher than 11-15 per cent.

The Lithuanian market shall be protected from equipment for use outdoors that are not satisfying the Directive requirements, therefore, there should be intensive development of systems for the market surveillance and import control. For the mentioned reason an institutional structure and efficient market surveillance procedures shall be established. The institution for the customers' protection and business subjects supervision shall be enlarged. The co-operation between the Customs Department, the State Non-food product inspection and corresponding certification office shall be legitimated.

The experience shows that the adaptation period will take place before the Directive impact suffering groups will adequately understand the necessity of the European noise policy, especially taking account into the burden of the institution reorganisation.

Thanks to the EU noise directives a framework of legal acts will be established with the aim to protect an ordinary citizen from the high noise level.

Structure of the Study

Structure of "Study connected to the scale and effect of the EC Directive 2000/14/EC on the approximation of the laws of the member states relating to the noise emission in the environment by equipment for use outdoors implementation impact into the Lithuanian economy" consist of: 6 chapters, summary in Lithuanian and English, 49 text pages, 8 figures, 16 tables. The Annex consists of 6 parts. 5 publication sources are mentioned in the Study. The total volume of the Study comprise 103 pages.

IVADAS

Darbo tikslas - įvertinti 2000 metų gegužės mėn. 08 dienos ES direktyvos 2000/14/EB *dėl Šalių Narių įstatymų, susijusių su lauko mechanizmų į aplinką spinduliuojamu triukšmu* įgyvendinimo poveikio Lietuvos ūkiui mastą ir pasekmes. Darbas buvo atliekamas prisilaikant Europos komiteto prie Lietuvos vyriausybės "Norminių teisės aktų poveikio įvertinimo metodikos" reikalavimų.

Telefoninės, internetinės ir anketinės apklausos pagrindu sudarytas lauke naudojamų mechanizmų, toliau vadinamų lauko įrenginių, importuotojų, gamintojų ir eksportuotojų sąrašas. Statistikos departamento duomenų pagrindu nustatytos jų produkcijos srautų apimtys 1995 - 2000 m. laikotarpiui. Pagrindinei analizei atlikti pasirinkti tipiškiausi 2000 metai. Preliminariai paskaičiuota, kiek papildomų lėšų reikės direktyvos atitikties įvertinimo procedūroms atlikti gamintojams ir prekybos subjektams, bandymo laboratorijai, sertifikavimo įstaigai bei rinkos ir importo priežiūros institucijoms. Sudaryti sąrašai įmonių, kurias palies direktyvos nuostatų įgyvendinimas. Taip pat įvertinti netiesioginiai kaštai, bei analizuojama kas ir ką laimės ar praloš įgyvendinus šią direktyvą.

Nustatyti lauko įrenginių gamybos Lietuvoje duomenys nuo 1990 m. iki 2001 m. rodo, kad gamyba sumažėjo keliasdešimt kartų, žr. 3 lentelę. Dabartiniu metu gamyba atsigauja ir pavyko nustatyti 8-ias įmones, kurios gamina lauko įrenginius. Tikėtina, kad 2001 metais šios produkcijos išleista už 9 mln.Lt, žr. 7 lentelę. 2001 - 2002 m. kai kurių įrenginių gamyba turi tendenciją mažėti, tačiau kitų gali ir atsinaujinti. Pravestos šiose įmonėse apklausos, tikslu nustatyti tikslesnius skaičius ir pokyčius bei kiek produkcijos bus numatoma sertifikuoti CE ženklui. Iš 57 išvardintų direktyvoje lauko įrenginių tipų, Lietuvoje tokios produkcijos gali būti 8-i pagrindiniai tipai (10 pavadinimų įrenginių).

Sudarytas direktyvos 2000/14/EB nuorodinių dokumentų sąrašas, kurį sudaro 15 standartų, iš kurių vertimo būdu jau priimti keturi Lietuvos standartai. Tame skaičiuje paruošti įrengimų spinduliuojamą triukšmą aprašančio rodiklio **garso galios lygio L_{WA}** nustatymo standartai (B tipo pagal LST EN ISO 12001:2001) - LST EN ISO 3744:2000 ir LST EN ISO 3746:2001, žr. 4 priedą.

Sudarytas apsaugą nuo triukšmo Lietuvoje reglamentuojančių teisės aktų ir norminių dokumentų sąrašas, jis sudaro 89 dokumentus, žr. 5 priedą. Taip pat sudaryta lentelė, kurioje išdėstyti direktyvos 2000/14/EB reikalavimai pagal atskirus punktus ir surasti juos atitinkantys Lietuvos teisės aktai, pateikta trumpa jų atitikties analizė ir ką numatoma daryti: keisti ar paruošti naujus aktus, žr. 6 priedą.

Identifikuotų teisės aktų analizė leidžia daryti išvadas, kad triukšmo emisijos ribojimas pagal garso galios lygius (kaip detalai nustato direktyva) Lietuvoje iki šiol realiai nebuvo vykdomas.

Atlikta įmonių apklausa parodė, kad nemaža dalis įmonių vadovų yra girdėjusi apie įrenginių triukšmo reikalavimus, bet mažai žino apie Europos triukšmo politiką ir direktyvos nuostatų įgyvendinimą suprantą kaip formalumą. Įmonių vadovai sunkiai įsivaizduoja teigiamas triukšmo ribojimo vykdymo pasekmes.

Galima teigti, kad dabar galiojantys apsaugos nuo triukšmo reikalavimai su direktyva 2000/14/EB realiai nesusieti ir nebus jos paveikti. Tai leidžia daryti išvadą, kad jos reikalavimų vykdymo Lietuvoje pagrindinės pasekmės bus ne tiek ekonominės, kiek socialinės ir politinės: būtent europinės triukšmo politikos raida bei rinkos priežiūros ir importo procedūrų institucijų stiprinimas, ypatingai jų techninės kompetencijos srityje. Galima laukti ir Lietuvos gamintojų produkcijos konkurencingumo augimo.

Atliktos apklausos rezultatai, siekiant išsamiau išsiaiškinti kokį poveikį turės minėtos direktyvos įgyvendinimas, yra pateikti 2 skyriuje (2 lentelė), o apibendrinimai dėl įmonių veiklos perspektyvų 1 priede. Eksperto ir importo analizės rezultatai aprašyti 3 skyriuje (6 ir 7 pav.) bei 2 priede.

Galima prognozuoti, kad išskyrus įmones gamintojas bei importuotojus iš NVS ir kitų šalių, direktyvos nuostatų įgyvendinimas pagrindinius ūkio subjektus palies tik nedideliu laipsniu.

1. DIREKTYVOS 2000/14/EB NUOSTATŲ IR KELIAMŲ REIKALAVIMŲ TRUMPAS APRAŠYMAS

Analizuojama direktyva yra paruošta Europos Komisijos Aplinkos Direktorato (*DG 11–Environment*) triukšmo politikos darbo grupės. Triukšmo politikos tyrimo grupė koordinuoja 10 darbo grupių (WG) ruošiamus dokumentus. Už lauko įrenginių triukšmo emisijos ribojimą atsako WG-7.

Direktyvos apimtis 78 psl., Jos tekstą sudaro 24 straipsniai ir 10 priedų.

Siekiant mažinti lauko įrenginių spinduliuojamą triukšmą, direktyva draudžia tiekti į ES rinką ir naudoti išvardintus pirmame priede įrenginius. Įrenginiams, atitinkantiems direktyvos reikalavimus, turi būti pagal aprašytas procedūras atliekamas CE ženklavimas.

Direktyva nustato pagrindinius akustinės spinduliuotės matavimų (B-tipo standartų) bei papildomų sąlygų, taip vadinamos bandymo programos (C tipo standartų) reikalavimus.

Vienos valstybės narės išduotas CE ženklas turi būti pripažįstamas visose valstybėse narėse. Jos privalo kontroliuoti ir imtis visų direktyvoje išvardintų priemonių, kad neturintys CE ženklo lauko įrenginiai nebūtų tiekiami į rinką ir aptarnavimo sferą.

Direktyvos pirmasis priedas apibrėžia kokiems įrenginiams taikomos direktyvos nuostatos, tai yra:

- 1 Aerial access platforms combustion engines– kabamosios kėlimo platformos su vidaus degimo varikliais.
- 2 Brush cutter - krūmapjovė.
- 3 Builders hoist for the transport of goods - statybinis keltuvas kroviniams gabenti
- 4 Building site band saw machine – statybiniai juostiniai pjovimo mechanizmai
- 5 Building site circular saw bench – statybiniai diskiniai pjovimo mechanizmai
- 6 Chain saw, portable - nešiojamas grandininis pjūklas.
- 7 Combined high pressure flusher and suction vehicle - kombinuotasis aukšto slėgio plovimo ir siurbimo įrenginys.
- 8 Compaction machine – sutankinimo (*volavimo*) mašina.
- 9 Compressor –kompresorius.
- 10 Concrete- breakers and picks, hand held - rankiniai betono trupintuvai ir kirtikliai.
- 11 Concrete or mortar mixer - betono arba skiedinio maišytuvas.
- 12 Construction winch - statybinė gervė.
- 13 Construction and spraying machine for concrete and mortar - betono ir skiedinio tiekimo ir purškimo mašina.
- 14 Conveyor belt - juostinis konvejeris.
- 15 Cooling equipment or vehicles - automobilinis šaldiklis.
- 16 Dozer – buldozeris.

- 17 Drill rig - gręžimo agregatas.
- 18 Dumper – automobiliniai savivarčiai.
- 19 Equipment for loading and unloading of silos or tanks on trucks – automobilių cisternų ar konteinerių krovimo ir iškrovimo įranga.
- 20 Excavator, hydraulic or rope-operated - hidraulinis arba lynais valdomas ekskavatorius
- 21 Excavator-loader – ekskavatorius krautuvas.
- 22 Glass recycling container - stiklo surinkimo konteineris
- 23 Grader – greideris.
- 24 Grass trimmer/grass edge trimmer - nešiojama žoliapjovė/pakraščių žoliapjovė varoma vidaus degimo vikliu.
- 25 Hedge trimmer - rankinės krūmų žirklys.
- 26 High pressure flusher - aukšto slėgio plovimo mašina.
- 27 High pressure water jet machine - aukšto slėgio vandensvydis
- 28 Hydraulic hammer - hidraulinis kūjis.
- 29 Hydraulic power pack - hidraulinis jėgos blokas.
- 30 Joint cutter - kelio dangos (sandūrų) pjovimo įrenginys.
- 31 Landfill compactor, loader-type with bucket - sąvartynų atliekų plūktuvas-krautuvas.
- 32 Lawnmower – vežapjovė.
- 33 Lawn trimmer/lawn edge trimmer - elektrinė vežapjovė/pakraščių vežapjovė.
- 34 Leaf blower - kilnojamas lapų nupūtimo įrenginys.
- 35 Leaf collector - kilnojamas vakuuminis lapų surinkimo įrenginys.
- 36 Lift truck, combustion-engine driven, counterbalanced - vidaus degimo varikliu varomas automobilinis krautuvas su atsvaru.
- 37 Loader – krautuvas.
- 38 Mobile crane - judrusis kranas.
- 39 Mobile waste container - judrusis atliekų konteineris.
- 40 Motor hoe – variklinis kultivatorius (purintuvas).
- 41 Paver-finisher - kelio dangos klotuvas .
- 42 Piling equipment - polių kalimo įrenginys.
- 43 Pipelayer - vamzdžių klotuvas.

- 44 Piste caterpillar - vikšrinė sniego valymo mašina.
- 45 Power generator - vidaus degimo varikliu varomas elektros generatorius.
- 46 Power sweeper - šlavimo mašina.
- 47 Refuse collection vehicle – šiukšliavežis.
- 48 Road-milling machine - kelio dangos frezavimo mašina.
- 49 Scarifier – kultivatorius-purintuvas.
- 50 Shredder/chipper - trupintuvas/smulkintuvas.
- 51 Snow-removing machine with rotating tools - sniego valymo mašina su sukamaisiais įrenginiais.
- 52 Suction vehicle – automobilinis siurbimo (vakuuminis) įrenginys.
- 53 Tower crane - bokštinis kranas.
- 54 Trencher – grioviakasė.
- 55 Truck mixer - automobilinė betonmaišė.
- 56 Water pump unit - vandens siurbimo agregatas.
- 57 Welding generator - suvirinimo generatorius.

Lauko įrenginius, kuriems taikomos triukšmo galios ribinės vertės, apibrėžia direktyvos 12 skyrius ir jų sąrašas pateiktas 1 lentelėje.

1 lentelė. Lauko įrenginių, kuriems taikomos triukšmo galios ribinės vertės, sąrašas ir leidžiami garso galios lygiai

Įrangos tipas	Instaliuotoji naudingoji galia P (kW) Elektros galia P_{el}^1 (kW) Įrenginio masė m kg Pjovimo plotis L cm	Leidžiamas garso galios lygis dB/1 galios W	
		I pakopa nuo 2002 m. sausio 3 d.	II pakopa nuo 2006 m. sausio 3 d.
Sutankinimo mašinos (vibruojamieji volai, vibruojamosios plokštės, vibruojamieji muštuvai)	$P \leq 8$	108	105
	$8 < P \leq 70$	109	106
	$P > 70$	$89 + 11 \lg P$	$86 + 11 \lg P$
Vikšriniai buldozeriai, vikšriniai krautuvai, vikšriniai ekskavatoriai krautuvai	$P \leq 55$	106	103
	$P > 55$	$87 + 11 \lg P$	$84 + 11 \lg P$
Ratiniai buldozeriai, ratiniai krautuvai, ratiniai ekskavatoriai krautuvai, automobiliniai savivarčiai, greideriai, sąvartynų atliekų plūktuvai – krautuvai, vidaus degimo varikliais varomi autokrautuvai su atsvaru, judrieji kranai, sutankinimo mašinos (nevibruojamieji volai), gatvių dangos klotuvai, hidrauliniai jėgos blokai	$P \leq 55$	104	101
	$P > 55$	$85 + 11 \lg P$	$82 + 11 \lg P$
Ekskavatoriai, statybiniai keltuvai prekėms gabenti, statybinės gervės, varikliniai kultivatoriai	$P \leq 15$	96	93
	$P > 15$	$83 + 11 \lg P$	$80 + 11 \lg P$
Rankiniai betono trupintuvai ir kirtikliai	$m \leq 15$	107	105
	$15 < m < 30$	$94 + 11 \lg m$	$92 + 11 \lg m$
	$m \geq 30$	$96 + 11 \lg m$	$94 + 11 \lg m$
Bokštiniai kranai		$98 + \lg P$	$96 + \lg P$
Suvirinimo generatoriai ir elektros generatoriai	$P_{el} \leq 2$	$97 + \lg P_{el}$	$95 + \lg P_{el}$
	$2 < P_{el} \leq 10$	$98 + \lg P_{el}$	$96 + \lg P_{el}$
	$P_{el} > 10$	$97 + \lg P_{el}$	$95 + \lg P_{el}$
Kompresoriai	$P \leq 15$	99	97
	$P > 15$	$97 + 2 \lg P$	$95 + 2 \lg P$
Vejapjovės, elektrinės nešiojamos vejapjovės/pakraščių vejapjovės	$L \leq 50$	96	94^2
	$50 < L \leq 70$	100	98
	$70 < L \leq 120$	100	98^2
	$L > 120$	105	103^2

¹ Suvirinimo generatorių P_{el} : standartinės suvirinimo srovės ir apkrovos standartinės įtampos sandauga, kai gamintojo nurodyto įrangos panaudojimo faktoriaus vertė yra mažiausia.

Elektros generatorių P_{el} : pirminė elektros galia pagal ISO 8528-1:1993 13.3.2 punktą.

² Tik indikaciniai skaičiai. Galutiniai skaičiai priklausys nuo direktyvos pataisos gavus ataskaitą, reikalaujamą pagal 20 straipsnio 3 dalį. Jei jokios pataisos nebūtų, I pakopai nustatyti skaičiai toliau taikomi II pakopai.

Leidžiamas garso galios lygis apvalinimas iki artimiausio sveikojo skaičiaus (jei trupmena mažesnė kaip 0,5, pasirenkamas mažesnis skaičius; jei didesnė ar lygi 0,5 – didesnis skaičius).

2. ĮGYVENDINAMŲ TEISĖS AKTŲ AKUSTINIAI REIKALAVIMAI

Siekiant įgyvendinti Europos parlamento ir Tarybos 2000 m. gegužės 8 d. išleistą direktyvą 2000/14/EB valstybės narės pirmiausia turi perkelti jos reikalavimus į nacionalinę teisę ir organizuoti jų įgyvendinimą. Todėl esamoms institucijoms priskiriamos naujos funkcijos, tame tarpe CE ženklo suteikimo ir triukšmo rodiklių nustatymo įgaliojimai.

Direktyva 2000/14/EB nustato vieną iš Europos triukšmo politikos etapų vykdymą: reikalauja informuoti apie lauko įrenginių spinduliuojamą garsą ir riboti triukšmingų įrenginių naudojimą. Tai yra naujas reikalavimas Lietuvoje, nes skirtingai nuo ES šalių, iki šiol išliko paveldėta tarybinės demagogijos lyderių sukurta taip vadinama "kovos su triukšmu" politika, pagrįsta reikalavimais, kurie nebuvo vykdomi, o jų priežiūra ir kontrolė buvo pavesta atitinkamos techninės kompetencijos neturinčioms institucijoms. Dėl tokios situacijos žmonės buvo nusivylę triukšmo ribojimo vykdymu, tačiau dabartiniu metu direktyvą įgyvendinančios institucijos inicijuoja naują požiūrį į triukšmo rodiklių matavimus ir įvertinimus pagal Europos normas.

Kad pereinamasis laikotarpis tęsiasi ir toliau, parodo 2001 metų gruodžio 29 dieną (2002-01-23 VŽ Nr. 8 – 301) išleista higienos norma HN 33:2001 *Akustinis triukšmas. Leidžiami lygiai gyvenamoje ir darbo aplinkoje. Matavimo metodikos bendrieji reikalavimai*. Iš esmės ji pagrįsta GOST'iniais apibrėžimais ir matavimo metodais, ką patvirtina 24 punkto (24.1, 24.2) *Matavimo rezultatai* ir kitų punktų nuorodos į GOST 23337. HN 33:2001 3 punkte tik deklaruojama atitiktis Europos teisių aktams ir prievolė taikyti jį sertifikuojamiems objektams, o iš tikrųjų duota nuoroda į direktyvą 86/662, kuri kartu su dar aštuoniomis direktyvomis nuo 2002-01-03 dienos nebegalioja. Visas šias direktyvas (79/113, 84/532, 84/533, 84/534, 84/535, 84/536, 84/537, 84/538, 86/662) būtent ir pakeičia nagrinėjama direktyva. Tačiau jos susieti su HN 33:2001 negalima. Higienos norma normuojamą triukšmą aprašo naudojant fizikinį dydį *garso slėgio lygį* (5.12 p.), kai tuo tarpu direktyva (3 str. (d) punktas) reglamentuoja *garso galios lygį*, apibrėžiamą standarte EN ISO 3744. Kad tai yra skirtingi fizikiniai dydžiai yra paaiškinama direktyvos 89/106 esminio reikalavimo *apsauga nuo triukšmo* aiškinamajame dokumente Nr.5. Ši nuostata yra perkelta į Lietuvos teisę techninių reikalavimų statybos reglamentu STR. 2.01.01.(05):1999 (2000-01-27 VŽ Nr. 8-216), kurio 13.1 punkte naudojamas garso galios lygis, garso slėgio lygis ir papildomai statinių apsaugos nuo triukšmo savybių aprašymui - garso izoliavimo rodiklis. Tai patvirtinama direktyvų techninės kompetencijos pagrindą aprašančiais standartais. Pvz., LST EN ISO 12001:2001 *Akustika. Mašinų ir įrenginių spinduliuojamas triukšmas. Triukšmo tyrimų programų rengimo ir pateikimo taisyklės*, kurio 3.9 p. teigiama, kad skleidžiamo triukšmo verte gali būti bet kuris vienas iš pagrindinių triukšmo rodiklių: garso galios lygis arba garso slėgio lygis. Kuriuo rodikliu naudotis, nustato atitinkamos direktyvos arba normos.

Atlikta 89 Lietuvos teisės aktų ir normų analizė rodo, kad rengiant naujus dokumentus pagal ES direktyvas, jau atsiranda naujas *garso galios lygio* ribojimo reikalavimas. Pvz., AM paruoštame dokumente *Aplinkai nepavojingo gaminio ženklo suteikimo buitiniams šaldikliams kriterijai* (21 poz. 5 priede) arba kitame dokumente *.....kriterijai skalbyklėms - 7 poz.*. Kituose išvardintuose ataskaitos 5 priede teisės aktuose dažniausiai yra paminėta filosofinė nuostata *apsaugoti nuo triukšmo poveikio*, bet nėra jokių nuorodų, kokiais fizikiniais triukšmo rodikliais vadovautis ir kokiomis procedūromis užtikrinti šių reikalavimų vykdymą. Realiai dokumentus, kuriuose duodama nuoroda į HN 33, negalima priskirti įrengimų spinduliuojamojo triukšmo ribojimo normoms. Taip pat nesurasta valstybės institucijų, kurios atliekant rinkos priežiūrą ir importo procedūras atsižvelgia į spinduliuojamojo triukšmo rodiklį pagal garso galios lygį.

Galima teigti, kad direktyva 2000/14/EB yra nesusieta su apsaugos nuo triukšmo reikalavimais pagal garso slėgio lygius. Esantys Lietuvos teisės aktai, kurie reglamentuoja triukšmą pagal garso slėgio lygį, bus derinami su kitais Europos triukšmo politiką įgyvendinančiais dokumentais, tačiau direktyvos 2000/14/EB nebus paveikti.

Galima teigti, kad Lietuvoje, Europos Sąjungos triukšmo direktyvų perkėlimo dėka, kuriama teisės aktų sistema, skirta paprasto piliečio apsaugai nuo padidinto triukšmo. Būtent griežtos direktyvos 2000/14/EB triukšmo matavimo ir įvertinimo pagal Europos standartus nuostatos yra

katalizatorius - kurti techniškai kompetentingas institucijas, kontroliuojančias triukšmo ribojimo vykdymą.

Vienareikšmiai direktyvos nuostatų įgyvendinimas turės daug teigiamos, neišreiškiamos pinigais, įtakos į demokratines žmogaus teises į apsaugotą nuo triukšmo aplinką, gyvenamosios aplinkos kokybės gerinimą, nors verslo sektoriui šių reikalavimų vykdymas padidins gamybos kaštus. Lauko įrenginių importuotojai ir vartotojai, įgyvendinus direktyvos nuostatas, bus supažindinti su Europos Sąjungos valstybių požiūriu į triukšmą, kaip į žmogaus sveikatos pažeidimų faktorių ir turės atsisakyti pigių ir triukšmingų įrenginių, kenkiančių jų bei aplinkinių žmonių sveikatai.

Šiuo teisės aktu Lietuvoje įdiegiamos naujos atitikties įvertinimo ir CE ženklavimo procedūros, pagrįstos triukšmo rodiklių dydžių ir jų neapibrėžties matavimu pagal darniuosius Europos standartus, atliekamus techniškai kompetentingose įstaigose. Garantuojama teisė į teisingą informaciją apie įrenginių spinduliuojamą triukšmą.

Šis reglamentas nustatys:

- triukšmingų įrengimų patekimo į rinką apribojimus: draudžiama teikti į rinką arba aptarnavimo sferą lauko įrenginius, neturinčius CE ženklo ir pažymėto spinduliuojamojo triukšmo;
- parduodamų įrenginių leidžiamo triukšmo reikalavimų atitikties kontrolę;
- atsakomybę už pažeidimus.

Didžiausią šio teisės akto poveikį patirs:

- lauko įrenginių gamybos bendrovės;
- lauko įrenginių eksporto į ES bendrovės
- lauko įrenginių importo iš NVS ir kitų panašių valstybių bendrovės;
- viešojo administravimo institucijos, atsakingos už rinkos priežiūrą, pirmiausia – atsakingos už LR teisės aktų, apibrėžtų direktyvų nuostatomis, vykdymą;
- trečiosios šalys – tokios kaip sertifikavimo įstaigos, kurios neįeina į viešojo administravimo struktūrą, bet atlieka tam tikras funkcijas jos vardu;
- fiziniai ir juridiniai asmenys – lauko įrenginių vartotojai;
- visi didžiųjų Lietuvos miestų gyventojai, kurių aplinkoje dirbs lauko mechanizmai;

3. DIREKTYVOS 2000/14/EB ĮGYVENDINIMO LAUKIAMO POVEIKIO ĮVERTINIMAS

Norint įvertinti direktyvos 2000/14/EB įgyvendinimo laukiamą poveikį ir jo ekonomines pasekmes reikėjo pagal direktyvos 1-1 priede išvardintų lauko įrenginių sąrašą identifikuoti tuos ūkio subjektus (gamintojus, eksportuotojus ir importuotojus), kurie patirs didžiausią direktyvos poveikį. Didesnė dalis įmonių nustatyta tiriant muitinės operacijas ir apklausiant prekybos sandoriuose dalyvavusias įmones telefonu arba internetine paieška. Telefoninė ir internetinė apklausa nėra tiksli, nes apklausiant telefonu įmonių atstovai vengia pateikti reikalingą informaciją, sunku išsiaiškinti ar tiriami įrenginiai tikrai priklauso lauko įrenginių tipui, nes paprastai prekiaujama labai plačia įrenginių nomenklatūra, pvz., gaminamos ar importuojamos vejapjovės, žoliapjovės, kultivatoriai, gali būti kvalifikuojamos ne tik kaip lauko įrenginiai, bet ir kaip žemės ūkio technika ir t.t. Tos pačios problemos ir su internetine paieška, nes internete pateikiama nevisa ir nedetalizuota informacija. Todėl atsitiktinės atrankos būdu parinktos 30 įmonių (gamintojų, importuotojų ir vartotojų), kuriose atlikta anketinė apklausa. Direktyvos reikalavimų įgyvendinimo poveikio pasekmių įvertinimo rezultatai, gauti apklausiant įmonių vadovus, pateikti 1 lentelėje.

Papildoma suinteresuotų šalių apklausa buvo atliekama parodos "RESTA 2002" metu. Šios apklausos tikslas, kiek galima daugiau įmonių supažindinti su direktyva 2000/14/EB ir jos triukšmo reikalavimais, taip pat išsiaiškinti jų nuomonę apie laukiamą jos poveikį. Su direktyva supažindinta daugiau kaip 30 importuotojų ir vartotojų įmonių, kartu apklausiant apie laukiamas direktyvos įgyvendinimo pasekmes. Tenka pažymėti, kad ryšium su konfidencialumo reikalavimais įmonės nenoriai dalinosi informacija, ypač ekonomine, bet jų nuomonę pavyko išsiaiškinti.

Sutinkamai su 2 lentelėje pateiktomis suinteresuotų grupių nuomonėmis ir parodos metu prarastos apklausos rezultatais apie lauko įrenginių direktyvos 2000/14/EB įgyvendinimą ir laukiamą poveikį galima daryti išvadas, kad tik importuotojai iš ES šalių yra susipažinę, tegul ir ne su pačia direktyva, bet su triukšmo reikalavimais. ES šalių gamintojai su informacija apie triukšmą supažindina importuotojus iš Lietuvos, importuojamų įrenginių techninėje dokumentacijoje yra parodyti įrenginių triukšmo leidžiami lygiai ir ant daugumos įrenginių yra triukšmo žymenys. Šių įmonių vadovai teigiamai vertina direktyvos poveikį. Beje nustatyta, kad importuojamos prekės ne tik iš ES, bet ir iš kitų Vakarų šalių taip pat turi CE ženklą ir triukšmo žymėjimus, pvz., Japonijos firmos "Honda", įmonės iš Amerikos, Izraelio ir kt. Deja, retas importuotojas iš NVS ir kitų Rytų šalių yra pakankamai informuotas apie spinduliuojamojo triukšmo problemą. Susipažinę su direktyva, apie jos galimą poveikį arba neturi nuomonės arba vertina neigiamai. Analogiška situacija ir su gamintojais. Ne visi vadovai yra girdėję apie įrenginių triukšmo ribojimo vykdymo problemas, be to mažai žino apie Europos triukšmo politikos privalumus ir direktyvos nuostatų įgyvendinimą supranta kaip formalumą, kaip naujus biurokratinis trukdžius ir sunkiai įsivaizduoja jų pasekmes.

Apibendrinant parodos metu atliktą 30 suinteresuotų įmonių (importuotojų ir vartotojų) atstovų apklausą, nustatyta, kad laukiamas pasekmes teigiamai vertino apie 80 % įmonių, neigiamai - 5% ir neturėjo nuomonės - 15 %. Tai maždaug atitiko anketinės apklausos rezultatus (be gamintojų).

Vertinant poveikį visiems suinteresuotiems subjektams apklausos metu buvo užduodamas klausimas, ar Jūsų įmonė turėjo pretenzijų dėl lauko įrenginių triukšmo. Nė vienos įmonės atstovas neprisipažino, kad turėjo tokių pretenzijų, išskyrus Mažeikių Oruvos atstovą, kurio gaminami kompresoriai šaldytuvams dėl padidinto triukšmo, negalėjo konkuruoti su Vakarų gamintojais.

Darbo eigoje taip pat buvo renkama ir apibendrinama informacija apie gyventojų, naudojančių lauko įrenginius, arba į kurių gyvenamąją aplinką sklinda statybinių ir komunalinio ūkio įmonių veikiančių lauko įrenginių triukšmas, nuomonę apie šių įrenginių spinduliuojamo triukšmo ribojimo pasekmes. Buvo nagrinėjami žiniasklaidos ir specialiosios literatūros straipsniai, taip pat apklausiami asmenys besikonsultuojantys dėl akustinio diskomforto gyvenamuosiuose būstuose. Apibendrinant jų nuomonę, galima susidaryti vaizdą, kad didesnė dalis vartotojų, kurie perka ir

naudoja šią produkciją, neturinčią jokių triukšmo žymėjimų, praktiškai arba neturi žinių apie triukšmą, reglamentuojančius norminius dokumentus ir leidžiamus triukšmo lygius, arba juos patenkina dabartinė situacija. Nors daugelis turi pakankamai lėšų nusipirkti gal brangesnį, bet saugesnį, atitinkantį direktyvos 2000/14/EB reikalavimus gaminį, visgi perka nesaugius įrenginius, nekreipdami dėmesio į galimą pavojų savo sveikatai. Žmonės iki šiol dar nesugeba suprasti perkeliama europinės triukšmo politikos privalumų.

Bandant sužinoti vartotojų teisių apsaugos tarybos specialistų nuomonę paaiškėjo, kad į šią organizaciją dėl triukšmo problemų žmonės nesikreipia. Tačiau jeigu ir kreiptųsi, vargu ar sugebėtų ką nors pasiekti, nes dabar galiojanti triukšmo ribojimo teisinė sistema realiai neveikia. Išskyrus administracinės teisės pažeidimų kodekso (81 ir 82 straipsniai dėl transporto ir kito judančio transporto triukšmo) numatytas nedideles baudas, valstybė kol kas neturi kitų galiojančių įstatymų, ginančių piliečius dėl padidinto triukšmo gyvenamoje ir kitoje aplinkoje. Be to kodekse netgi nenurodyta, pagal kokį norminį dokumentą ribojamas triukšmas, kai tuo tarpu direktyvoje 2000/14/EB yra smulkiai išdėstyti visi techniniai triukšmo ribojimo reikalavimai ir atitikties įvertinimo procedūros. Vartotojų teisių apsaugos tarybos ir ne maisto produktų inspekcijos specialistai iš esmės teigiamai vertina direktyvos įgyvendinimo poveikį ir jį laiko geru poslinkiu, ginant vartotojų teises naudoti kokybiškus ir saugius bei atitinkančius CE reikalavimus lauko įrenginius.

Apklauskos metu buvo bandoma išsiaiškinti įmonės vadovų nuomonę, ar išaugs direktyvos reikalavimų įgyvendinimo kaštai ir kiek. Importuotojai iš ES šalių vienareikšmiai manė, kad neišaugs. Įmonės gamintojos, kurios eksportuoja savo produkciją į ES šalis, prognozuoja, kad gali išaugti iki 5-10 %. Panašų padidėjimą numato ir apklausti vartotojai, naudojančys įrenginius iš NVS šalių.

Analizė rodo, kad šios direktyvos reikalavimai palies gana didelį kiekį Lietuvos ūkio įmonių ir jų darbuotojų, tačiau tuo pačiu analizuojant apimtis matome, kad didesnes šios produkcijos apimtis turi tik nedidelė dalis stambių importuotojų, kurie įveža įrenginius iš Vakarų šalių, o kita didesnė identifikuotų įmonių dalis bendroje įmonių apyvartoje nesudaro reikšmingų apimčių.

2 lentelė. Suinteresuotų grupių nuomonė apie lauko įrenginių direktyvos 2000/14/EB įgyvendinimą

Nr	Įmonės pavadinimas	Veiklos profilis	Kokią dalį įrenginių sudaro lauko įrenginiai, %	Iš kokios šalies siunčiami arba iš kokių šalių importuojami įrenginiai, % nuo lauko įrenginių		Ar įmonė susipažinusi su direktyva 2000/14/EB ir jos atitikties įvertinimo procedūromis	Kaip vertinate būsimą direktyvos poveikį įmonei			Ar išaugs kaštai ir kiek, %
				ES šalys	NVS ir kitos		Teigiamai	Neigiamai	Neturi nuomonės	
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1	UAB "Medmeta"	Gamintojas Eksportuotojas	70	40	40	Tik su mašinų direktyvos reikalavimais			Taip	Taip, apie 10
2	UAB "Dažymo įranga"	Gamintojas Eksportuotojas	75	-	80	Nesusipažinusi, bet žino apie triukšmo reikalavimus			Taip	Apie 5
3	UAB "Mažeikių Oruva"	Gamintojas Eksportuotojas	100	90	8	Nesusipažinusi, bet žino apie triukšmo reikalavimus			Taip	Apie 5
4	Techninis centras "Kausta guder"	Importuotojas	75	75	25	Nesusipažinusi, bet žino apie mašinų direktyvą ir triukšmo reikalavimus	Taip			Taip, ne daugiau kaip 5
5	UAB "Swedish transport techniks", <i>Solo ir Stiga</i> atstovas	Importuotojas	85	100	-	Žino	Taip			Ne
6	UAB "Teronis"	Importuotojas	80	100	-	Nesusipažinusi, bet žino apie triukšmo reikalavimus	Taip			Ne
7	UAB "Gotas"	Importuotojas Paslaugos	40	100	-	Nesusipažinusi, bet žino apie triukšmo reikalavimus	Taip			Ne
8	Firma "Livila"	Importuotojas	25	15	85	Nežino	-	Taip		Nežino
9	UAB "Nirlita"	Importuotojas	90	100	-	Nesusipažinusi, bet žino apie triukšmo reikalavimus	Taip			Ne

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
10	R.Kerpio firma "Technikos jėga"	Importuotojas	70	100	-	Susipažinusi	Taip			Ne
11	UAB "Kadikas"	Importuotojas	75	95	5	Nesusipažinusi, bet žino apie triukšmo reikalavimus	Taip			Ne
12	UAB "Kaduva"	Importuotojas	60	100	-	Nesusipažinusi, bet žino apie triukšmo reikalavimus	Taip			Ne
13	UAB "Brukas" Honda firmos atstovas	Importuotojas	70	-	100 (visi gaminiai turi CE ženklą)	Nesusipažinusi, bet žino apie triukšmo reikalavimus	Taip			Ne
14	Mocevičiaus firma "Ginalas" STIHL, TEXAC, VIKING atstovas	Importuotojas	70	100	-	Nesusipažinusi, bet žino apie triukšmo reikalavimus	Taip			Ne
15	UAB "Balti technika" New Holland Concruction ir kitų atstovas	Importuotojas	75	100	-	Nesusipažinusi, bet žino apie mašinų direktyvą ir triukšmo reikalavimus	Taip			Ne
16	UAB "Wirtgen Vilnius"	Importuotojas	90	100		Susipažinusi	Taip			Ne
17	UAB "Iksada"	Importuotojas	5 (tik vien pozicija)	-	100	Nesusipažinusi			Taip	Dalinai, iki 5
18	UAB "Elektrosfera"	Importuotojas	15	100	-	Nesusipažinusi	Taip			Ne
19	UAB "Ekobana"	Importuotojas	10 (dvi pozicijos)	100	-	Nesusipažinusi	Taip			Ne
20	UAB "Saugus namas"	Importuotojas Vartotojas	10	100	-	Nesusipažinusi	Taip			Ne
21	UAB "Eika"	Vartotojas (statyba)		100	-	Nesusipažinusi, bet žino apie triukšmo reikalavimus	Taip			Ne

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
22	Pl "Intelligentiškos statybinės sistemos"	Vartotojas (statyba)		100	-	Nesusipažinusi	Taip			Ne
23	AB "LITHUN" filialas "Lithun keliai"	Vartotojas (keliai)		100	-	Nesusipažinusi, bet žino apie triukšmo reikalavimus	Taip			Ne
24	Statybinė firma "Dvista"	Vartotojas (statyba)		80	20	Nesusipažinusi			Taip	Dalinai, iki 5- 10
25	UAB "Judara"	Vartotojas (statyba)		90	10	Nesusipažinusi			Taip	Dalinai iki 5
26	Specialios paskirties AB "Vilniaus spec. autotran- sportas"	Vartotojas				Nesusipažinusi		Taip		Padidės iki 5
27	AB "Vilniaus kranai"	Vartotojas	70	-	-	Nesusipažinusi		Taip		Padidės iki 10
28	UAB "Grinda"	Vartotojas (keliai)		80	20	Nesusipažinusi, bet žino apie triukšmo reikalavimus	Taip			Ne
29	UAB "Ortas"	Vartotojas (statyba)		75	25	Nesusipažinusi			Taip	Apie 5
30	UAB "Aukštuminė statyba"	Importuotojas Vartotojas		100	-	Nesusipažinusi, bet žino apie triukšmo reikalavimus	Taip			Ne

4. EKONOMINIAI TEISĖS AKTU REGULIUOJAMOS VEIKLOS RODIKLIAI

4.1. Informacijos apie ekonominius veiklos rodiklius šaltiniai

Duomenys apie lauko įrenginių užsienio prekybą 1995 – 2000 metų laikotarpyje pateikiami remiantis Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos vyriausybės kasmetiniais 1995 – 2000 m. leidiniais, "Statistikos metraštis" ir "Užsienio prekyba", o taip pat Statistikos departamento pramonės skyriaus bei Lietuvos Muitinės operatyvine informacija. Prekybos apimtys, srautai, pelnas ir mokesčiai nustatyti remiantis tais pačiais Statistikos departamento leidiniais. Lauko įrenginių nomenklatūra nustatyta pagal Europos Komisijos direktyvos 2000/14/EB Annex 1-1 priede išvardintus įrenginių apibrėžimus, o jų pavadinimai ir kodai pateikiami remiantis Statistikos departamento leidiniu "Eksporto ir importo prekių sąrašas". Šie duomenys buvo apibendrinami ir nustačius prekybos sandoriuose dalyvavusias įmones analizuojamos prekybos srautų tendencijos.

4.2. Lauko įrenginių gamybos ir vartojimo tendencijos 1990 - 2000 m. laikotarpyje

Siekiant nustatyti lauko įrenginių gamybos ir vartojimo tendencijas per 1990 – 2000 metų laikotarpį, analizei pasirinktos 4-ios dažniausiai vartojamų lauko įrenginių grupės, kurių gamybos apimtys parodytos 3 lentelėje. Duomenys paimti iš Lietuvos Statistikos metraščio.

Iš lentelėje pateiktų duomenų matome, kad atskirų įrengimų grupių gamybos apimtys 2000 m. žymiai sumažėjo, atitinkamai iki 1,9 – 14,3 %, lyginant su 1990 m. Tą sąlygojo eksporto sumažėjimas į NVS šalis, kuris įvyko dėl politinių ir ekonominių pokyčių buvusioje Tarybų Sąjungoje, o vėliau po 1998 m. ir dėl Rusijos krizės bei kitų priežasčių.

Buvo atlikta įmonių gamintojų veiklos analizė, žr. 1 priedą, kuriame pateikti apibendrinimai dėl įmonių veiklos perspektyvų. Matome, kad kai kurios įmonės bandė perorientuoti savo gaminių eksportą į Vakarų šalis, bet neatlaikė konkurencingumo ir bankrutavo, dalis - vietoje gaminių pradėjo komplektuojančių detalių gamybą, kitos bando padidinti arba atnaujinti gamybą.

3 lentelė. Pagrindinių lauko įrenginių gamyba 1990 - 2000 m.

Nr.	Gaminiai	Pagaminta tūkst. vnt			1995 m. % palyginus. su 1990	2000 m. % palyginus su	
		1990	1995	2000		1990	1995
1	Statybos ir apdailos įrengimai	401,4	63,8	7,8	15,9	1,9	12,2
2	Kilnojami kompresoriai	33,4	3,3	1,4	9,9	4,2	42,4
3	Savivartės priekabos	1,4	0,6	0,2	42,3	14,3	33,3

Tolimesnei analizei pasirinktas kai kurių pagrindinių lauko įrenginių (mašinų parko - kelio tiesybos ir komunalinės technikos, krovimo mašinų ir kranų) kainų, vartojimo ir priklausomybės nuo trukmės tendencijos.

4.3. Lauko įrenginių parko naudojimo Lietuvoje tendencijos

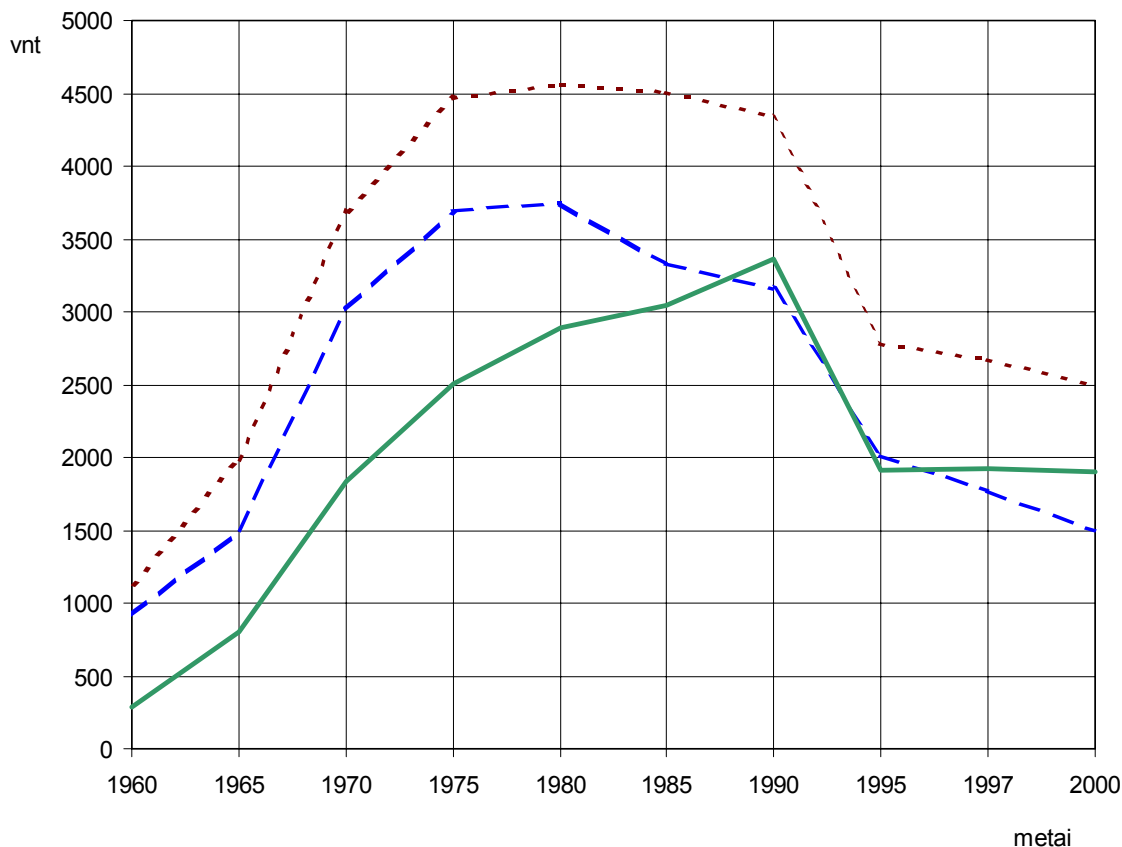
Lauko įrenginių parko formavimo strategijos parinkimui turi įtakos:

- teisiniai apribojimai;
- rinkos poreikiai ir charakteristikos;
- lauko įrenginių techninės charakteristikos ir įsisavinimo kaštai;
- statybos ir komunalinio ūkio finansinės galimybės.

Nagrinėjant parinktų 4-ių pagrindinių mašinų naudojimo tendencijas statyboje 1960 - 2000 m. laikotarpyje, pagal Statistikos departamento duomenis sudaryta 4 lentelė, o naudojimo kitimo tendencijos pavaizduotos 1 pav.

4 lentelė. Pagrindinės mašinos, naudojamos statyboje 1960 - 2000 m., vnt

Mašinos pavadinimas	Metai									
	1960	1965	1970	1975	1980	1985	1990	1995	1997	2000
Ekskavatoriai	1130	1982	3688	4464	4562	4506	4343	2780	2669	2500
Buldozeriai	920	1492	3022	3692	3752	3331	3154	2015	1764	1500
Kilnojami kranai	286	802	1840	2509	2894	3040	3366	1911	1926	1900

1 paveikslas. Pagrindinių mašinų panaudojimo statyboje tendencijos 1960–2000 m.

- - - - - ekskavatoriai;
- - - - - buldozeriai
- kilnojami kranai.

Iš pateiktų duomenų matome, kad intensyvus parko didėjimas vyko nuo 1960 m. iki 1980 m. Nuo 1980 m. iki 1990 m. parkas praktiškai nebedidėjo, o nuo 1990 m. ryškiai pradėjo mažėti. Kaip tik tuo metu prasidėjo politiniai ir ekonominiai pokyčiai buvusioje Tarybų Sąjungoje. Pagrindinių lauko įrenginių parkas 1985 - 2000 metų laikotarpyje sumažėjo 50 %, t.sk. ekskavatorių - 45 %, buldozerių - 38 % ir kranų – apie 50 %. Pagrindinės priežastys: statybinių darbų apimtys sumažėjimas ir fizinis įrenginių susidėvimas. Lėšų stoka lauko įrenginių parkui atnaujinti privertė šių įrenginių vartotojus (statybines firmas ir komunalinio ūkio įmones) organizuoti esamų įrenginių remontą arba įsigyti naudotus lauko įrenginius iš Rytų ir Vakarų rinkos ir tik retais atvejais įsigyti naujus įrenginius. Kaimyninėje Latvijoje buvo nuspręsta patikėti kranų ūkį užsienio firmai ir atsisakyti pasenusių kranų. Visa tai žymiai pakėlė statybos mašinų nuomos ir statybos darbų kainas ir privertė vartotojus grįžti prie naudotų kranų.

Analizuojant susidariusią situaciją buvo susipažinta su AB "Vilniaus kranai" ir SPAB "Vilniaus specialus autotransportas" patirtimi naudojant šiuos įrenginius statyboje ir komunaliniame ūkyje.

Susipažinus su įsigytų 2000 – 2001 m. įrenginių kainomis (5 lentelė) nustatyta, kad naujų švediškų šiukšliavežių kainos, dukart didesnės, lyginant su gautais iš Rusijos, ir 4 kartus – su naudotais iš Švedijos. Analogiška tendencija ir su bokštiniais kranais – naudoto krano iš Vokietijos kaina daugiau kaip 7 kartus didesnė už naudotą iš Rusijos. Naujų kranų iš Japonijos kaina 2,5 karto viršija naujo rusiško krano kainą.

5 lentelė. Įsigytų 2000 - 2001 m. įrenginių kainos

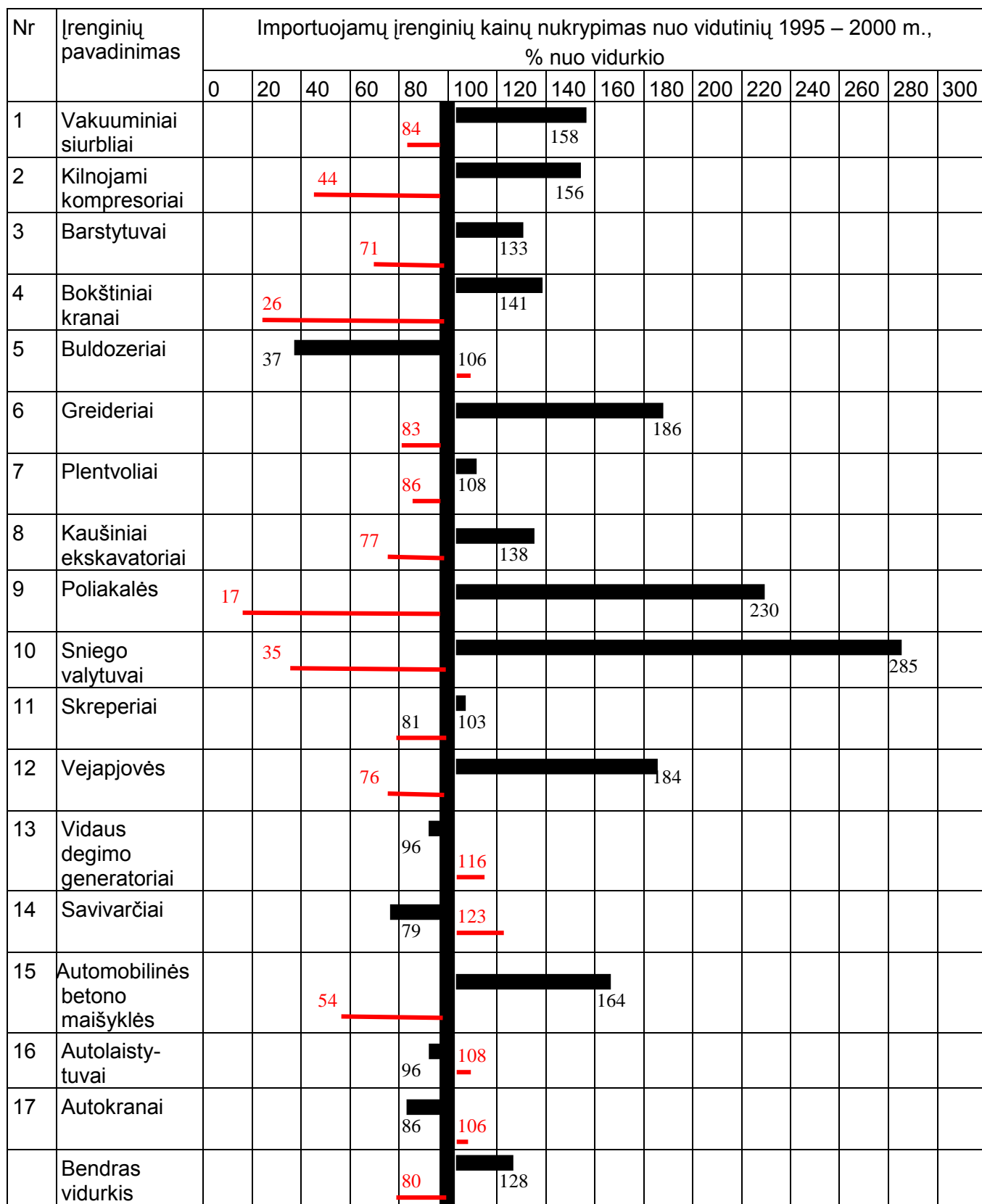
Nr.	Įmonės pavadinimas	Įrenginių pavadinimas	Markė	Stovis	Šalis	Įsigyjimo kaina	
						tūkst. Lt	%
1	SPAB "Vilniaus specialus autotransportas"	Šiukšliavežis	MAZ-5337	Nauja	NVS	245	225
			VOLVO FL 618	Nauja	Švedija	496	455
			VOLVO F7	Naudotas	Švedija	109	100
			SCANIA	Naudotas	Švedija	123	113
2	AB "Vilniaus kranai"	Bokštiniai kranai Autokranai	ZBK-80	Naudotas	Vokietija	107	764
			KB-403	Naudotas	NVS	14	100
			KATO	Naujas	Japonija	154,5	257
			MAZ	Naujas	NVS	60	100

Išnagrinėjus Statistikos departamento 1995 - 2000 m. užsienio prekybos duomenis, kurie pateikti diagramoje 2 pav., nustatyta, kad atskirų importuojamų įrenginių kainos svyruoja nuo 26 iki 285 %, o bendras kainų padidėjimas lyginant su vidutinėmis kainomis, (vidutinis kainų lygis priimtas kaip 100 %), įrengimams iš ES šalių yra 28 %, o įrenginių kainos iš kitų šalių yra 20% mažesnės. Apibendrinus galima teigti, kad kainos ES šalyse vidutiniškai yra 60% didesnės. Išanalizavus 17 pavadinimų įrenginių kainas, nustatyta, kad tik 5 pavadinimų įrenginiai iš ES šalių pigesni, lyginant su vidurkiu, o likusių 12 įrenginių, gautų iš kitų šalių, kainos yra mažesnės.

Toliau 6 lentelėje nagrinėjamas labai svarbus faktorius – lauko įrenginių naudojimo laikas. Analizei parinkti 10 svarbiausių iš 57-ių reglamentuojamų direktyvos 1-1 priede lauko įrenginių.

6 lentelė. Lauko įrenginių pasiskirstymas pagal naudojimo laiką

Nr.	Pavadinimas	%vnt	Pasiskirstymas pagal naudojimo laiką, metais					Iš viso
			20-25	15-20	10-15	5-10	0-5	
1	Bokštiniai kranai		20	28	37	2	13	100
			11	15	20	1	7	54
2	Savaeigiai kranai		31	21	48	-	-	100
			6	4	9	-	-	19
3	Autokranai		11	32	38	4	15	100
			9	26	31	3	12	81
4	Traktoriai		-	10	40	20	30	100
			-	1	4	2	3	10
5	Buldozeriai		-	33	17	33	17	100
			-	2	1	2	1	6
6	Autopakrovėjai		7	19	50	-	24	100
			3	8	21	-	10	42
7	Konteineriai		-	-	-	34	66	100
			-	-	-	10	19	29
8	Sniego valytuvai		25	13	12	3	44	100
			18	12	9	2	32	73
9	Šiukšliavežiai		12	14	23	20	31	100
			18	21	36	31	48	154
10	Vienkaušiai ekskavatoriai		-	18	18	27	37	100
			-	2	2	3	4	11
	Iš viso, vnt		65	91	133	54	136	479
	%		14	19	28	11	28	100

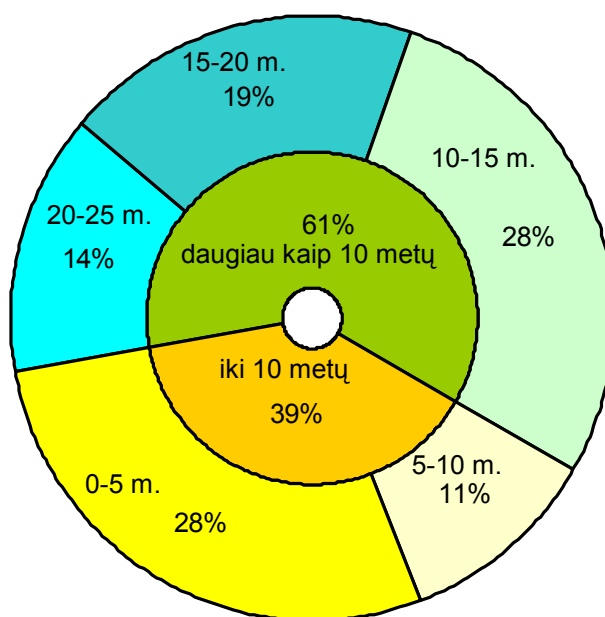

2 paveikslas. Importuojamų įrenginių kainos iš ES (█) ir kitų (—) šalių 1995 – 2000 m;

█ - bendras kainų vidurkis.

Kaip rodo pateikti 6 lentelėje duomenys ir diagramoje 3 pav. matome, kad net 61 % lauko įrenginių naudojami 10 - 25 metus ir tik 39 % - iki 10 m. Yra kelios pozicijos įrenginių, kai per 5 metus nieko neįsigyta arba įsigyta ne daugiau kaip 15 %. Būgštaujama, kad įvedus įrenginių laiko apribojimus per trumpą laikotarpį gali prireikti pakeisti daugiau kaip 60 % turimų įrenginių

Atrankos būdu SPAB "Vilniaus specautotransportas" ir AB "Vilniaus kranai" atlikti tyrimai parodė, kad daugumos įrenginių normatyvinis naudojimo laikas jau yra pasibaigęs ir artimiausiu metu teks iš esmės atnaujinti įrenginių parką .

3 paveikslas. Lauko įrenginių pasiskirstymas pagal naudojimo laiką

Remiantis atlikta analize, daroma išvada, kad įrenginių parką atnaujinti tikslingiausia įvežant įrenginius iš Vakarų šalių, nes tik jiems yra nustatyti triukšmo žymėjimai ir atliktos CE ženklo procedūros pagal direktyvą 2000/14/EB. O įvežant įrenginius iš kitų šalių, ypač naudotus, būtina tikrinti, ar jie atitinka šiuos reikalavimus. Todėl gali tekti atsisakyti pigaus importo iš kitų šalių. Beje, būtina taip pat atkreipti dėmesį į įvežamų naudotų įrenginių iš ES šalių eksploatacijos laiką, ar normatyvinis naudojimo laikas greitai nesibaigs, ir tuo pačiu nustatyti ar jie atitinka triukšmo procedūrų reikalavimus.

4.4. Lauko įrenginių gamybos ir vartojimo tendencijos 1995 - 2000 m. laikotarpyje

Siekiant nustatyti apibendrintą rodiklį, buvo analizuojami 1995 – 2000 m. laikotarpio prekybos srautai. Išaiškėjo šios pagrindinės tendencijos, žr. 4 ir 5 pav. ir 2.1 ir 2.2 lenteles 2 priede.

- lauko įrenginių importas išaugo 2,25 karto, t.sk. iš ES šalių – 2,2 karto, iš NVS ir Baltijos šalių – 2,2 karto, iš kitų šalių – 3,0 kartus. To pasėkoje bendra importo dalis iš ES šalių sumažėjo nuo 75 % 1995 m. iki 72 % 2000 m., o kitų šalių atitinkamai padidėjo nuo 25 % iki 28 %;
- lauko įrenginių eksportas sumažėjo 63 %, t.sk. į ES šalis išaugo 40 %, į NVS ir Baltijos šalis sumažėjo 85 %, į kitas šalis padidėjo 2,6 karto.

Lauko įrenginių eksportas 1995 – 2000 m sumažėjo dėl Rusijos krizės ir su tuo susijusios gamybos sumažėjimu. Kai kurių įrenginių gamyba 2000 m. sumažėjo iki 12,2 – 43 %, lyginant su 1995 m., žr. 3 lentelę.

Trūkstantį lauko įrenginių poreikis Lietuvoje buvo tenkinamas importo didinimo sąskaita (1995 - 2000 m. laikotarpyje importo apimtys padidėjo 2,25 kartus).

4.5. Lauko įrenginių importuotojų identifikavimas

Importuojančių įvairius statybos įrengimus, komunalinę techniką, transporto ir elektros mašinas bei kt. techniką, t.t. įrenginius kvalifikuojamus, kaip lauko įrenginius, pagrindinių, Lietuvos ūkio subjektų identifikuota apie 200 (neįskaitant vietinių gamintojų), žr. 3 priedą. Įmonių, kurios prekiautų vien tik šiais įrenginiais (bent 90 %) nustatyta ne daugiau kaip 20 %. Dažniausiai ši produkcija užima tik labai nedidelę visos produkcijos dalį. Be to, Lietuvoje veikia dar nemažiau kaip keli šimtai kitų smulkių ir stambesnių, neįtrauktų į šį priedą, įmonių, kurios importuoja labai įvairios nomenklatūros produkciją, t. sk. ir lauko įrenginius, bet labai mažais kiekiais, ne kiekvienais metais arba tik kokį vieną tipą, kuriuos sunku identifikuoti. Apytikriais duomenimis galima numanyti, kad iš viso tokių įmonių, kurioms direktyvos 2000/14/EB įgyvendinimas turės didesnę ar mažesnę poveikį, gali būti apie 400. Dėl konfidencialumo reikalavimų sunku nustatyti apyvartos apimtį, bet galima prognozuoti, kad bendra 400 įmonių apyvarta bus ne mažesnė kaip **1 mlrd.Lt**, bet lauko įrenginių prekybos srautas sieks tik apie **10 %**, tai ir rodo importo duomenys 5 pav. ir 2.2 lent. 2 priede. - **92.7 mln.Lt**. Dirbančiųjų skaičius apie 8000. Galima numanyti, kad praktiškai didesnę dalį šių įmonių direktyvos nuostatos palies tik labai nedideliu lygiu.

4.6. Lauko įrenginių, gaminamų Lietuvoje, veiklos apimtis 1999 - 2001 m.

Duomenys apie lauko įrenginių gamybą Lietuvoje šiame laikotarpyje gauti Statistikos departamento pramonės statistikos skyriuje. Be to jie buvo renkami telefonine, internetine ir anketine apklausa. Taip pat papildyti pagal gautas iš nustatytų įmonių gamintojų ataskaitas.

Lauko įrenginių nomenklatūra nustatyta pagal Europos Komisijos direktyvos 2000/14/EB Annex 1-1 priede išvardintus įrenginių apibrėžimus, o jų pavadinimai ir kodai pateikiami remiantis Statistikos departamento leidiniu "Eksporto ir importo prekių sąrašas".

Analizuojant 2000 m. ekonominius rodiklius ir kitus gautus duomenis nustatyta, kad 8-ios įmonės gamina 8-is pagrindinius lauko įrenginių tipus iš 57-ių, išvardintų direktyvos 2000/14/EB 1-1 priede, žr. 7 lentelę. Iš viso nustatyti 10 įrenginių ir numatomos gamybos artimiausiais metais tendencijos, nes kai kurių įmonių gamyba 2001 – 2002 m. arba pristabdyta, arba ruošiamasi atnaujinti, o statistikai pateikiamos 2000 m. gamybos apimtys yra pateikiamos kartu su anksčiau pagamintos produkcijos rezervu. Kadangi 2001 m. statistinių duomenų dar nėra, tenka vadovautis 2000 metų duomenimis, papildytais 2001 m. duomenimis, gautais iš dviejų įmonių.

Analizuojant 7 lentelėje pateiktus rodiklius, galima padaryti šias išvadas:

- iš viso 2000 m. su 2001 m. patikslinimu pagaminta apie **9,0 mln.Lt** lauko įrenginių produkcijos;
- 2001 m. lauko įrenginių gamyba lyginant su 1999 m. padidėjo **5,9 %**, organizavus atnaujintos produkcijos gamybą bankrutavusiose įmonėse;
- vidaus rinkoje sunaudojama **53 %** pagamintos produkcijos;
- bendrame lauko įrenginių sunaudojime, įvertinant eksporto importo apimtį, savos gamybos apimtį sudaro **2,8 mln.Lt** arba **3,3 %**;
- pagamintų 2001 m. įrenginių, kuriems nustatomos triukšmo ribos (išskyrus sniego valytuvus ir druskos bei smėlio barstytuvus), vertė sudarė **5,7 mln.Lt** arba **63 %** nuo bendro kiekio.

Europos Komisijos direktyvos 2000/14/EB 1-1 priede ir 1 lentelėje išvardintų įrenginių, kuriems nustatomos triukšmo ribos, 2000 m. bendras sunaudojimas sudarė **25,3 mln.Lt**, iš jų **11,2 mln.Lt** su ES šalimis, **7,0 mln.Lt** su NVS ir Baltijos šalimis, **4,3 mln.Lt** su kitomis šalimis ir **3,2 mln.Lt** vidaus rinkoje, tai sudaro **20 %** visos lauko įrenginių apyvartos (kitiems įrenginiams nenustatomos leidžiamos triukšmo ribos).

Įvedus direktyvos 2000/14/EB reikalavimus tikėtina, kad gali iškilti būtinybė pertvarkyti gamybos technologiją vidaus rinkoje (**3,2 mln.Lt**), rizika eksporte į NVS ir kitas šalis (**2,5 mln.Lt**) ir importe iš NVS ir kitų šalių (**11,3 mln.Lt**) – iš viso **17,0 mln.Lt** sumai.

7 lentelė. Lauko įrenginių gamyba ir prekyba 1999 - 2001 m.

Nr.	Kodas	Įrenginių pavadinimas	Pagaminta, vnt			Parduota 2000 m.						Kaina Lt/vnt	Gamybos apimtis, tūkst. Lt			Įmonių gamintojų pavadinimas
			1999	2000	Laukia- ma 2001	Vnt			Tūkst. Lt				1999	2000	Laukia- ma 2001	
						Iš viso	T.sk. vidaus rinkoje	Ekspor- tas	Iš viso	T.sk. vidaus rinkoje	Ekspor- tas					
1	841440	Kompresoriai	108	64	973	73	10	63	350	51	299	4795	518	307	1700	UAB "Dažymo įranga"
3	842691	Kėlimo mechanizmai	50	28	28	56	56	1	87	87	-	1550	77	43	43	AB "Šiaulių mechanika"
4	842920	Greideriai ir lygintuvai	18	27	27	37	7	30	197	36	161	5320	96	144	144	1. Neidentifikuota 2. Neidentifikuota
5	843020	Sniego valytuvai	133	49	49	49	45	4	560	502	58	11430	1520	560	560	1. UAB "Medmeta" 2. Neidentifikuota
6	843020	Druskos ir smėlio barstytuvai	64	31	31	41	21	20	3786	1924	1862	92340	5910	2862	2862	UAB "Medmeta"
7	843020	Kitos kelių priežiūros mašinos	25	8	8	7	7	-	123	105	18	17570	439	141	141	UAB "Medmeta"
8	843311	Vejapjovės (parkų, sporto aikštelių žolės pjovimo)	-	3	3	3	2	1	138	39	99	46000	-	138	138	UAB "Umega"
9	850211	Generatoriai su vidaus degimo (dyzeliniais) varikliais	1	4	500	3	3	-	55	55	-	18300	18	73	3500	UAB "Oruva"
		Iš viso vnt	639	214	1619	269	151	119								
		Iš viso, tūkst. Lt							5296	2799	2497		8578	4268	9088	
		Iš viso, %							100	53	47					

PASTABOS.

1. Visiems gaminiams, išskyrus 5 ir 6 poz., (sniego valytuvus ir druskos bei smėlio barstytuvus), yra nustatytos triukšmo leidžiamos ribos.
2. 2001 m. duomenys gauti apklausos būdu keliuose įmonėse ir yra orientaciniai. Statistikos departamentas 2001 m. suvestinės dar neturi. Kitos įmonės kategoriškai atsisakė dėl konfidencialumo pateikti ekonominius rodiklius, todėl 2001 m. skiltyje palikti 2000 m. statistiniai duomenys.
3. Statistikos departamentas konkrečių įmonių gamintojų, dėl konfidencialumo, neskelbia, o apklausos ir kitais paieškos būdais kelių įmonių nepavyko identifikuoti.

Kaip tipiniai, eksporto ir importo analizei parinkti 2000 m. duomenys, kurie pateikiami 8 ir 9 lentelėse, o jų atitinkamos grafinės išraiškos pavaizduotos 6 ir 7 paveiksluose. Lietuvoje pagamintų lauko įrenginių prekybos tendencijos 2000 m. pavaizduotos 8 pav. Matome, kad vidaus rinkoje sunaudojama **47 %**, o eksportuojama - **53 %**.

Žemiau pateikiami statistiniai įvertinimai nėra tikslūs, nes įrenginiai pagal triukšmo klases neregistruojami, bet pakankami nustatant kaštus ir naudą (2000 m. duomenys paimti 2.1 ir 2.2 lentelių priede ir perkelti į 8 ir 9 lenteles):

- Tuo laikotarpiu parduota lauko įrenginių, kurių vertė **5,3 mln.Lt**, iš kurių vidaus rinkoje panaudota **2,8 mln.Lt**, kas sudaro **53 %**.
- **47 %** vietinės lauko įrenginių gamybos (**2,5 mln. Lt** vertės) ir **9,1 mln. Lt** reeksporto prekių 2000 m. eksportuota į šias valstybes:

8 lentelė. Lietuvoje gaminamų ir reeksportuojamų lauko įrenginių eksporto apimtys 2000 m.

Nr.	Valstybės	mln. Lt	%
1	ES šalys	3,5	30,0
2	Baltijos valstybės	4,0	34,0
3	Kitos valstybės kandidatės į ES	1,0	9,0
4	Kitos valstybės	3,1	27,0
	Iš viso	11,6	100,0

Iš 8 lentelės ir 6 paveiksle pateiktos diagramos matome, kad direktyvos 2000/14/EB nuostatos turės įtakos **30 %** (ateityje dar **43 %**, įstojus kandidatėms į ES) gaminamos ir reeksportuojamos į ES valstybes produkcijos ir šiai produkcijai teks įgyvendinti direktyvos nuostatas.

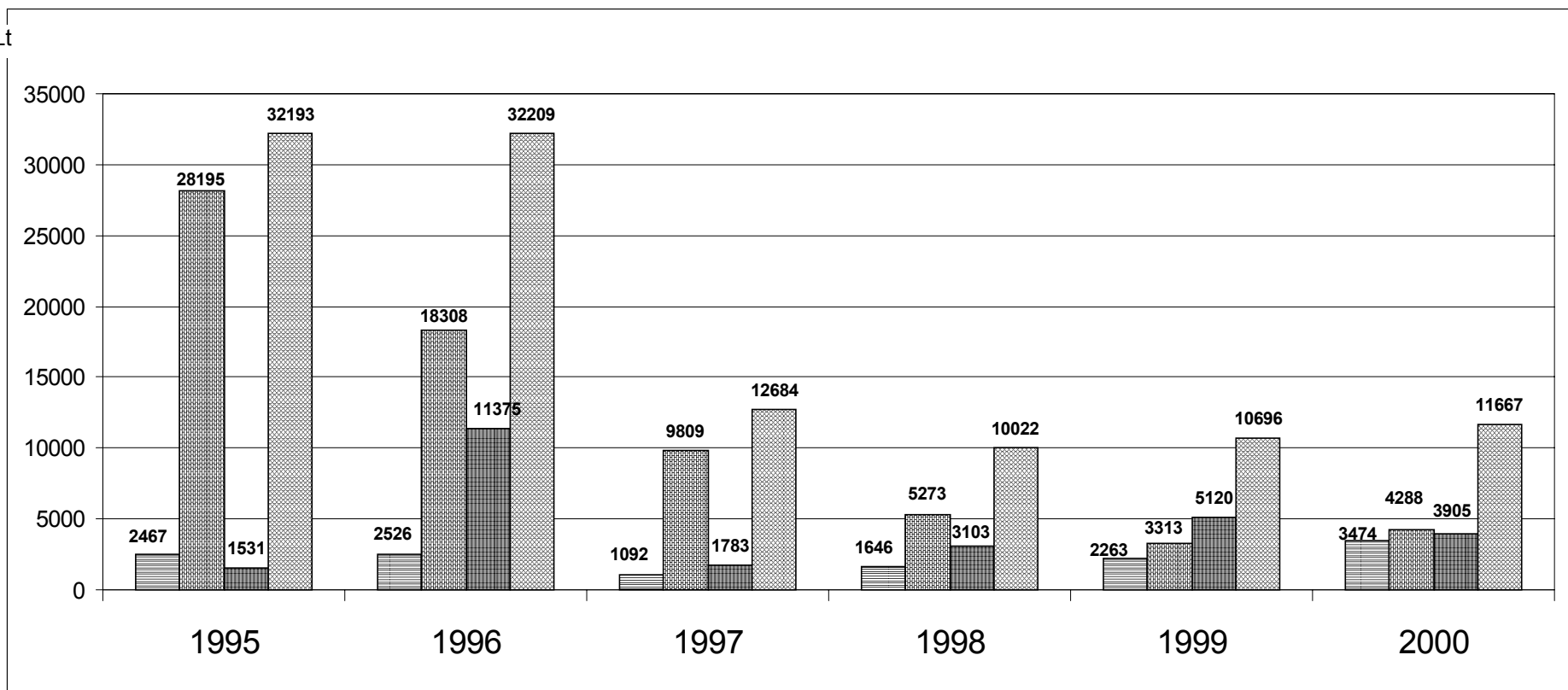
9 lentelė. Lauko įrenginių importas 2000 m

Eilės Nr.	Valstybės	mln. Lt	%
1	ES šalys	67,3	72,0
2	Baltijos valstybės	0,6	1,0
3	Kitos valstybės kandidatės į ES	10,0	11,0
4	Kitos valstybės (Rusija ir kt.)	14,8	16,0
	Iš viso	92,7	100,0

- bendras lauko įrenginių suvartojimas 2000 m. Lietuvoje sudarė: $(92,7 - 11,6) + 2,8 = 83,9$ mln. Lt
- importas iš ES šalių sudarė **67,3 mln.Lt** (72,0 %), o iš likusių šalių – **25,4 mln.Lt** (28,0 %).

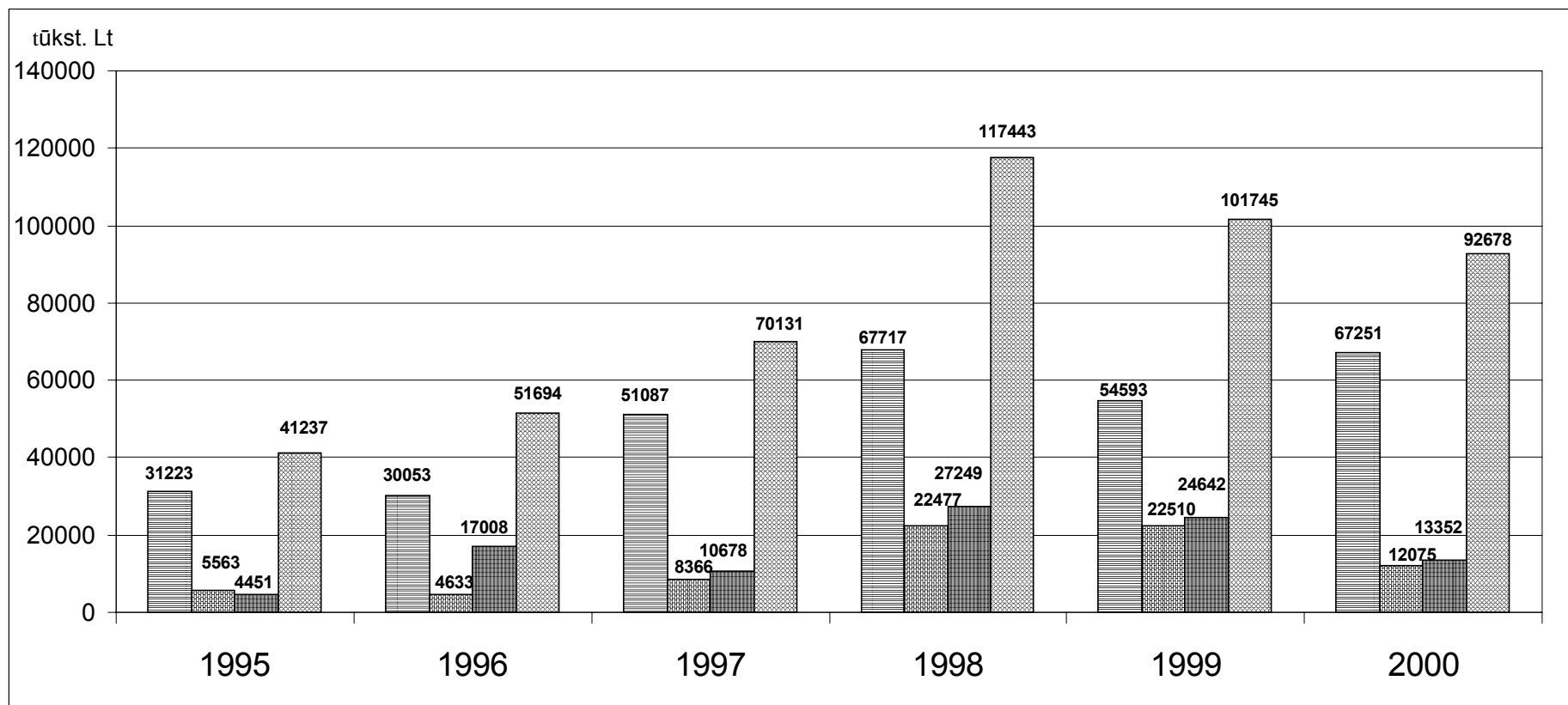
Analizuojant 9 lentelę ir 7 paveiksle pavaizduotas prekybos srautų tendencijas matome, kad beveik dviejų trečdalių importo srauto nepaveiks 2000/14/EB įgyvendinimas, o apie **25,4 mln.Lt** importo srautas gali būti apribotas, jeigu Lietuvoje nebus įgyvendintos direktyvos nuostatos ir sudarytos galimybės vykdyti CE ženklo suteikimo procedūras.

tūkst. Lt

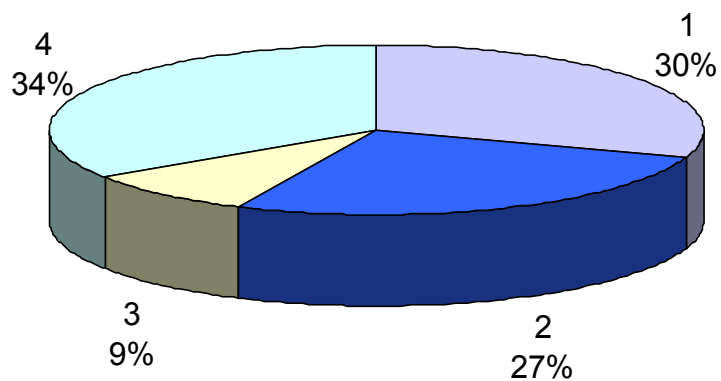
4 paveikslas. Lauko įrenginių eksporto metinės apimtys:

- - ES šalys
- - NVS ir Baltijos šalys
- - kitos šalys
- - bendras eksportas

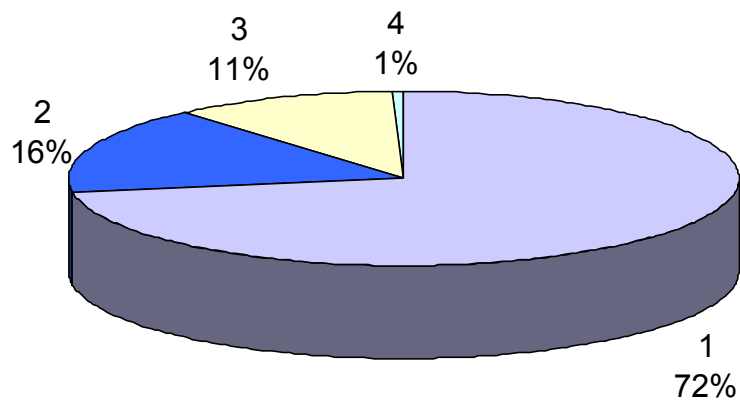
5 paveikslas. Lauko įrenginių importo metinės apimtys:

- - ES šalys
- - NVS ir Baltijos šalys
- - kitos šalys
- - bendras importas

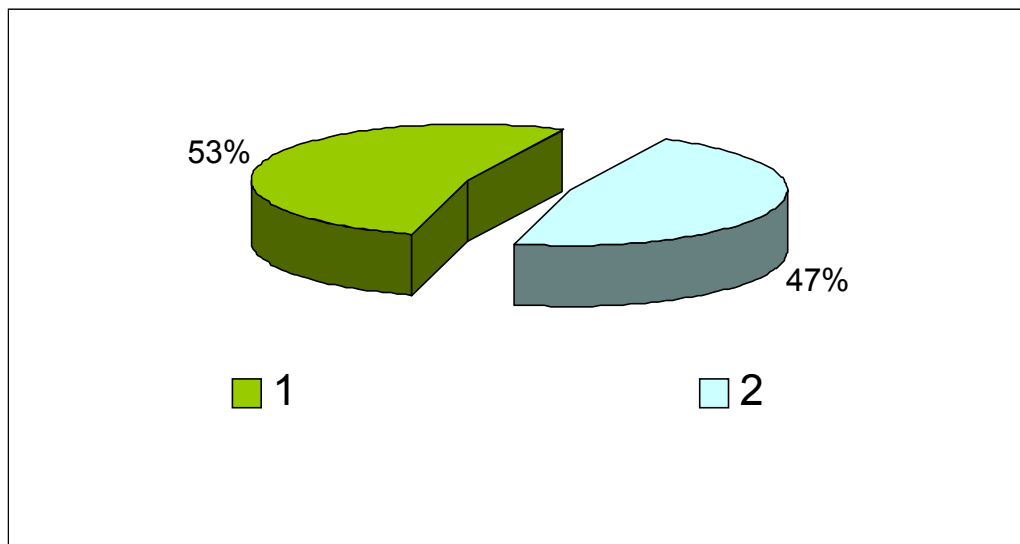
6 paveikslas. Lietuvoje gaminamų ir reeksportuojamų lauko įrenginių eksporto apimtys 2000 m.

1 – į ES šalis; 2 – į kitas valstybes; 3 – į kitas valstybes kandidates į ES; 4 – į Baltijos valstybes.

7 paveikslas. Lauko įrenginių importo apimtys 2000 m.

1 – iš ES šalių; 2 – iš kitų valstybių; 3 – iš kitų valstybių kandidačių į ES; 4 – iš Baltijos valstybių

8 paveikslas. Lietuvoje pagamintų lauko įrenginių prekyba 2000 m.

1 – vidaus rinkoje; 2 – eksportas

Lauko įrenginių gamybos apimtys perspektyvoje turėtų padidėti restruktūrizavus bankrutuojančias įmones (Vilniuje AB “Velga” ir UAB “Dažymo įranga”, Mažeikių Oruva” ir kt.) ir organizavus jose lauko įrenginių, atitinkančių direktyvos 2000/14/EB keliamus triukšmo lygio reikalavimus, gamybą (UAB “Dažymo įranga” ir UAB “Oruva” 2001 m. jau užregistruotas ryškus gamybos padidėjimas).

5. ATITIKTIES UŽTIKRINIMO KAŠTAI

Atitikties užtikrinimo kaštai yra tiesioginiai metiniai piniginiai kaštai, susidarantys dėl subjekto pareigos laikytis nurodytos tvarkos. Šiuos kaštus galima sumažinti padidinant nekintamus vienkartinius kaštus, t.y. investicijas į technologiją ir gaminių atnaujinimą, laboratorijas, *know-how* ir organizavimą, siekiant užtikrinti funkcionavimą pakitusiomis sąlygomis.

Dėl direktyvos įgyvendinimo atsiradę arba eliminuojami veiksniai, kuriuos patirs įmonės:

- neišvengiamas gaminių ir technologijos modernizavimas;
- papildomi laboratoriniai bandymai;
- papildomos administracinės procedūros;
- kokybės valdymo sistemos organizavimas.

Nurodytas pasekmes patirs įvairios įmonės, kiekvienai pasekmių rūšiai jų skaičius bus skirtingas ir tiesiogiai priklausys nuo to, kiek produkcijos tipų ji gamina ir mažiau priklausys nuo gamybos apimtys.

Šie kaštai yra pasikartojantys, kadangi:

- naujų gaminių tipų įdiegimas bei senų tipų modifikavimas yra gana dažnai atliekamas procesas;
- gamybos procesas turi būti peržiūrimas kasmet (jei bendrovė turi ISO kokybės užtikrinimo sistemą, gamybos proceso peržiūra gali būti atliekama kartą per du metus).

Mažajai įmonei teisės aktų vykdymo kaštai yra:

- proporcingi jos gaminių ir technologijos atsilikimui;
- atvirkščiai proporcingi jos produkcijos realizavimui ES rinkoje;
- produkcijos vienetui tenkantys vykdymo kaštai yra atvirkščiai proporcingi įmonės dydžiui.

Analizuojant 7 lentelę, kurioje apibrėžti Lietuvos gamintojai, nustatytos 8-ios įmonės, kurios gamina 10 pavadinimų įrenginių, kuriems turės būti nustatomas triukšmas, siekiant CE ženklo, t.sk. 7 gaminiai, kuriems turi būti nustatyti leidžiami triukšmo lygiai.

Produkcijos ir technologijos atnaujinimui, susijusiam su 2000/14/EB reikalavimais vienam įrenginiui turės būti skirta vidutiniškai **15 000 – 25 000** Lt. 10 įrenginių, kurių kiekvienam apvalinant 8-ios gamyklos turės skirti ne mažiau kaip **10 000** Lt akredituotos laboratorijos bandymams, bet su sąlyga, kad laboratorijai modernizuoti bus skirta valstybės parama. Priešingu atveju suma gali padidėti iki **30 000** Lt.

Jau funkcionuojančiam sertifikavimo centrui reikėtų priimti du ekspertus ir skirti lėšų jų apmokymui.

Metiniai vykdymo kaštai pateikti 10 ir 11 lentelėse.

10 lentelė. Lietuvos gamybos įmonės: direktyvos reikalavimų vykdymo kaštai

Pagrindas: Dabartinė lauko įrenginių gamybos metinė apimtis – **9,0** mln. Lt.

Eilės Nr.	Veiklos rūšis	Metinių vykdymo kaštų dydis, darant prielaidą, kad niekas nesikeičia, mln. Lt
1	Produkcijos ir technologijos atnaujinimas susijęs su direktyvos reikalavimais	Plius 0,2 – 0,3
2	Laboratoriniai bandymai susiję su direktyvos reikalavimais	Plius 0,1 – 0,3
3	Administracinės procedūros susiję su direktyvos reikalavimais	Plius 0,3 – 0,4
	IŠ VISO	Plius 0,6 – 1,0

Lietuvos gamybos įmonėms metinis direktyvų vykdymo kaštų dydis pirmaisiais metais po reikalavimų įvedimo padidės ne daugiau kaip **0,6 – 1,0 mln.Lt** (darant prielaidą, kad niekas kitas nesikeičia). Kadangi CE ženklo periodiniai patikrinimai atliekami kas trys metai, realios metinės išlaidos gali būti **0,25 – 0,35 mln. Lt**.

Tuo atveju, jeigu Lietuvoje nebus akredituotos bandymų laboratorijos bendradarbiaujančios su sertifikavimo centru ir teks gaminius vežti į užsienio laboratorijas, papildomos išlaidos padidės mažiausiai dvigubai ir sieks **1,2 - 2,0 mln.LT**.

11 lentelė. Importo bendrovių direktyvos reikalavimų vykdymo kaštai

Pagrindas: Dabartinė lauko įrenginių importo metinė apimtis – **92,7 mln. Lt.**, t.sk. **63,7 mln.Lt** iš ES šalių ir iš kitų šalių – **25,4 mln.Lt**.

Eilės Nr.	Veiklos rūšis	Metinių vykdymo kaštų dydis, darant prielaidą, kad niekas nesikeičia, mln. Lt
1	Iš ES šalių: Administracinės procedūros susiję su atitikties direktyvos reikalavimams kontrole	Plius 0,05 – 0,1
2	Iš kitų šalių:	
2.1	Akredituotos laboratorijos bandymai atlikti atitikties nustatymo procedūras (triukšmo ribų ir CE ženklo nustatymui)	Plius 0,3 - 0,4
2.2	Administracinės procedūros susiję su direktyvos reikalavimais ir CE ženklo suteikimu	Plius 0,3 - 0,4
	Iš viso:	Plius 0,65 – 0,9

Importo bendrovėms: reeksportuojančioms į ES vykdymo kaštai susidarys tik dėl administracinių procedūrų pasikeitimo, kitoms ir dėl .atitikties įvertinimo procedūrų.

5.1. Įgyvendinimo priežiūros kaštai

Vyriausybė turės finansuoti:

- rinkos priežiūros institucijų sustiprinimą, ypač skiriant dėmesį ne maisto produktų inspekcijai, akredituotai garso galios matavimų laboratorijai ir sertifikavimo centrui, jų ir trečiųjų šalių bendradarbiavimui, bei importo procedūrų priežiūrai;
- 15 Europos darniųjų standartų (iš viso 350 psl. kurie sudaro techninės kompetencijos pagrindą) vertimą ir adaptavimą (4 standartai jau išversti), žr. 3 priedą.
- nuorodinių standartų (20 vnt.) vertimą.

12 lentelė. Valstybės institucijos ir trečiosios šalys: orientaciniai direktyvos reikalavimų vykdymo kaštai

Eilės Nr.	Veiklos rūšis	Metinių vykdymo kaštų dydis, darant prielaidą, kad niekas nesikeičia, mln. Lt
1	Papildomi ištekliai Valstybės ne maisto produktų inspekcijai ir sertifikavimo centrui	0,10
2	Darniųjų standartų vertimas ir adaptavimas Lietuvos standartizacijos departamente	0,05
3	Nuorodinių standartų vertimas ir adaptavimas	0,07
4	Trečiųjų šalių vykdomas atitikties įvertinimas	0,20
5	Akredituotos laboratorijos techninės bazės atnaujinimas	0,40
	Iš viso	0,82

Ypač būtinas esamos akredituotos laboratorijos akreditavimo srities, pagal direktyvoje 2000/14/EB nurodytus standartus, praplėtimas, kurio finansavime dalyvautų:

- vyriausybė;
- gamintojų ir pramoninkų asociacijos.

5.2. Netiesioginės ekonominės pasekmės

- modernizuotos gamybos konkurencingumo augimas ir prekybos į ES srauto padidėjimas;
- pasikeitusios kainos ir jų pasekmės:
 - įmonių pelnui parduodant lauko įrenginius su CE ženklu į ES ir kitur;
 - valstybei – surenkamiems pelno mokesčiams.

Netiesioginių ekonominių pasekmių apskaičiavimo patikimumas yra žemas, nes nėra tikslių duomenų ir tenka naudotis apibendrinimais ir intuityviais modeliais. Žemiau pateikiami skaičiai nėra tiksli prognozė, nes visų kitų procesų įtaka yra eliminuota. Nauda ir nuostoliai įvertinami, darant prielaidą, kad įdiegiant direktyvos 2000/14/EB reikalavimus niekas kitas nesikeičia. Visi netiesioginių ekonominių pasekmių pokyčiai (kaštų padidėjimo ar sumažėjimo dydžiai) per trumpąjį (iki 2002 m.) ir ilgąjį (iki 2005 m.) laikotarpius parodyti 13 lentelėje. Kaip gauti kai kurie, pateikti lentelėje, direktyvos įgyvendinimo kaštai, parodyta toliau 6 skyriaus 15 lentelėje. Taip pat šio skyriaus 16 lentelėje yra visų vykdymo kaštų suvestinė.

13. lentelė. Netiesioginės ekonominės pasekmės dėl direktyvos reikalavimų įgyvendinimo

Laiko dimensija	Veiklos rodiklis	Dabartinė prekybos apimtis (įvertinimas) 2000 m., su 2001 m. patikslinimu, mln. Lt	Metinis poveikio dydis, darant prielaidą, kad niekas kitas nepasikeitė (įvertinimas)
Trumpas laikotarpis	Šalyje gaminama ir vietoje parduodama produkcija	Iš viso 9,0 t.skaičiuje vidaus rinkoje 5,0	Plius 1-2 mln. Lt prekybos apimties galėsiančios konkuruoti produkcijai, minus 1-2 mln. Lt produkcijai, kuri negali būti atnaujinta
Trumpasis laikotarpis	Importas iš ES	67,3	Plius 4,8-9,6 mln. Lt prekybos apimties
Trumpasis laikotarpis	Importas iš NVS Iš Baltijos šalių	12,0 0,6	Minus 1-3 mln.lt prekybos apimties
Trumpasis laikotarpis	Importas iš kitų šalių	12,8	Minus 2-3 mln.lt prekybos apimties
Trumpasis laikotarpis	Eksportas į ES	3,5	Plius 1- 2 mln.Lt
Trumpasis laikotarpis	Eksportas į NVS į Baltijos šalis	2,0 4,0	Plius 1,0 mln.Lt Be pakitimų
Trumpasis laikotarpis	Eksportas į kitas šalis	2,1	Be pakitimų
Ilgasis laikotarpis iki 2005 m.	Šalyje gaminama ir vietoje parduodama produkcija	Prognozuojama 12,0 mln.Lt, t.sk. vidaus rinkoje 4,0	Plius 8,0 mln.Lt atnaujintos produkcijos Plius 4,0 mln.Lt
Ilgasis laikotarpis iki 2005 m.	Valstybės pajamos iš mokesčių ir bendrovėms parduodamų standartų		Plius 0,4 mln.Lt

Vertinant prekybos srautus, žr. duomenis 13 lentelėje, numatomi šie pokyčiai:

- Lietuvoje gaminamos ir vietoje parduodamos produkcijos apimtys turėtų padidėti sumažėjus importo apimčiai iš NVS ir panašių šalių. Bus tikslinga šį skirtumą kompensuoti padidinant atnaujintą ir Lietuvoje gaminamą produkciją nuo **9,0** mln.Lt iki **12** mln.Lt, t. sk. parduodamą produkciją nuo **2,8** mln.Lt iki **4** mln.Lt. Šiuo metu Mažeikių "Oruvos", Vilniaus Velgos" ir UAB "Dažymo įranga" pradeda arba numato artimiausiais metais pradėti gaminti atnaujintą produkciją vietoje pasenusios produkcijos, kurios gamyba šiuo metu yra nutraukta;
- importas iš ES šalių padidės **4,8-9,6** mln.Lt;
- importas iš NVS šalių sumažės **1-3** mln.Lt;
- importas iš kitų šalių sumažės **2-3** mln.Lt;
- eksportas į ES šalis padidės **1-2** mln.Lt;
- eksportas į NVS šalis be pakeitimų;
- eksportas į kitas šalis padidės **1** mln.Lt;
- kadangi iš ES šalių importuojamos produkcijos kainos, palyginus su NVS ir kitų šalių rinka, yra didesnės, bus ekonomiškai tikslinga išplėsti Lietuvoje atnaujintos, direktyvos reikalavimus atitinkančios, produkcijos gamybą.

Dėl direktyvos reikalavimų įgyvendinimo pasikeitusios lauko įrenginių kainos trumpajam laikotarpiui pakils tik **11 - 15 %**.

5.3. Rizikos sumažinimas

Norint sumažinti riziką dėl nesaugių lauko įrenginių panaudojimo, būtina pagerinti saugos reikalavimus, t.sk. ir apsaugos nuo triukšmo. Tam reikia nemažų investicijų, todėl pigesni gaminiai, kaip taisyklė yra ir mažiau saugūs, prastesnės kokybės ir spinduliuoja pavojingo žmogaus sveikatai lygio triukšmą. Reikia atkreipti dėmesį, kad neleidžiant patekti į rinką nesaugių gaminių, vartotojai bus apsaugoti nuo pavojaus jų sveikatai, tiek tiesioginių pažeidimų, tiek ir nuo ilgalaikio vartojimo pasekmių. Įmonių, lauko įrenginių vartotojų, darbuotojai dėl padidinto triukšmo poveikio gali susirgti profesinėm ligom, dėl aukštų lygių garso poveikio jiems gali sutrikti klausa, nervų sistema, širdies kraujagyslių sistema arba kiti organai. Tokių sutrikimų pasekoje gali išsivystyti ilgai besitęsiančios ir sunkiai pagydomos ligos, ar nustatomas invalidumas. Tos pačios pasekmes grėsia ir individualiam vartotojui, gal kiek mažesniu lygiu, nes vargu ar kiekvienas asmuo dirbs su šiais įrenginiais kiekvieną dieną ir po 8 val. bet nesaugūs gaminiai taip gali sukelti lengvesnius ar sunkesnius sveikatos sutrikimus. Tokie sveikatos sutrikimai (gydymasis namuose ar stacionare, vaistai, galimas invalidumas ir t.t.) įmonėms vartotojoms, jų darbuotojams, asmeniniams vartotojams, gyventojams, veikiamiems triukšmingos aplinkos, ir socialinio draudimo įstaigoms gali pavirsti didelėmis milijoninėmis išlaidomis. Šios išlaidos šiame darbe nebuvo skaičiuojamos, nes trūksta medicininių ir kitų didelės apimties papildomų tyrimų, tačiau vertinant direktyvos 2000/14/EB įgyvendinimo poveikį šių pasekmių nereiktų užmiršti. Kaip vertinga pasekmė būtų tai, kad įgyvendinus direktyvą būtų išvengta tiesioginio pavojaus žmonių sveikatai ir galimų papildomų išlaidų jų gydymui.

Dėl lauko įrenginių keliamo padidinto triukšmo gyvenamosiose vietovėse gyvenamojo ploto ir žemės kainos mažėja, todėl sumažinus triukšmą nekilnojamo turto kainos turėtų pakilti ir tai turėtų kažkiek padengti triukšmą mažinančių priemonių išlaidas. Vidurio ir Rytų Europos šalyse dėl legalaus ir nelegalaus importo didėja padidinto triukšmingumo lauko įrenginių kiekis. Siekiant apsaugoti rinką nuo nesaugių prekių būtina:

- stiprinti muitinių ir importo priežiūros inspekcijų bendradarbiavimą su sertifikavimo įstaiga;
- suteikti galią rinkos priežiūros, taip pat ir importo procedūrų kontrolės institucijoms;
- aprūpinti lauko įrenginių triukšmo bandymų akredituotą laboratoriją būtina įranga.

5.4. Laimėtojai ir pralaimėtojai

A. Laimėtojai Lietuvos rinkoje

- gamintojai, kurie dabartiniu metu jau eksportuoja į ES šalis (**3,5** mln Lt);
- importuotojai, įvežantys direktyvos reikalavimus atitinkančias prekes iš ES (**67,37** mln.Lt) patirs naudą dėl to, kad konkurentai, kurių gaminiai neatitinka direktyvos reikalavimų, praras savo pozicijas (ypač NVS gamintojai bei kontrabandininkai).

Saugesni gaminiai bus naudingi individualiems vartotojams ir įmonėms, tokių gaminių vartotojams, su sąlyga, kad rinkos priežiūros institucijos užtikrins, kad nesaugūs gaminiai (neturintys CE ženklo) nepatektų į rinką.

Laimėtojams priklauso $(67,3+3,5) = 70,8$ mln.Lt užsienio prekybos, kas sudaro **68%** bendros užsienio prekybos apimties.

B. Pralaimėtojai

Direktyvų įgyvendinimas susilpnins pozicijas rinkoje tų Lietuvos įmonių, kurios nebus pajėgios finansuoti ir atlikti gaminių bei technologijos patobulinimo taip, kad lauko įrenginiai atitiktų direktyvos reikalavimus, ir ypač tai gali turėti įtakos mažoms įmonėms, tačiau tokių mažai. Įrangos prekybos sandorių ir gamybos tobulinimo kaštai turės įtakos importuotojams iš NVS šalių ir vartotojams, kurie dabar teikia pirmenybę pigiems ir nebūtinai saugiems įrenginiams.

Pralaimėtojams gresia rizika dėl gaminių importo iš NVS ir kitų šalių	25,4 mln.Lt ir
eksportas į kitas šalis	8,1 mln.Lt
iš viso	33,5 mln.Lt,
procentais $(3,5 : 104,3) \times 100$ bendros užsienio prekybos apimties	32 %

Prarasta vietinės rinkos dalis vėliau bus kompensuota eksporto į ES apimčių išsaugojimu Lietuvos gamintojams, kurie pajėgs atnaujinti, patobulinti savo gaminius, kad atitiktų keliamus direktyvos reikalavimus.

Investicijos į rinkos priežiūros sistemos vystymą turės būti finansuojamos iš valstybės lėšų, bet vėliau šios išlaidos bus kompensuotos

- pagerėjusia lauko įrenginių pramonės struktūra;
- bus užtikrintas Lietuvos įsipareigojimų dėl narystės ES įgyvendinimas;
- išsaugūs užsienio investicijos ir tuo pačiu pajamos.

6. PASEKMĖS DĖL EUROPOS DIREKTYVOS 2000/14/EB ĮGYVENDINIMO PAGAL POVEIKIO RŪŠIS

5 skyriuje apskaičiuoti įgyvendinimo kaštų duomenys buvo apibendrinti ir suvesti į 14 – 16 lenteles. 14 lentelėje yra išvardintos pasekmės, kurios atsiras dėl Europos direktyvos 2000/14/EB įgyvendinimo, pagal poveikio rūšis atskirai gamintojams ir importuotojams.

14 lentelė. Pasekmės, kurios atsiras dėl Europos direktyvos 2000/14/EB įgyvendinimo, pagal poveikio rūšis

Nr.	Poveikio sritis	Pasekmės
1	Lietuvos gamintojai	ES direktyvų, skirtų techniniams ir prekybos barjerams panaikinti, įgyvendinimas yra viena iš Lietuvos narystės ES prielaidų. Sertifikavimo procedūros Lietuvoje vykdymas
2	Įmonės, importuojančios iš ES ir eksportuojančios į ES	Operacijų bei veiklos standartizavimas tarp geografinių padalinių
3	Užsienio įmonių dukterinės kompanijos Lietuvoje	Lauko įrenginių skleidžiamo triukšmo į aplinką sumažinimas

15 lentelėje yra paskaičiuotas direktyvos įgyvendinimo kaštų poveikis įmonių gamintojų, importo ir eksporto bendrovių, valstybių institucijų bei trečiųjų šalių finansinei padėčiai.

15 lentelė. Direktyvos įgyvendinimo kaštų poveikis įmonių finansinei padėčiai

Nr	Poveikio rūšis	Metinė apimtis, mln.Lt	Papildomi kaštai, mln.Lt padidėjimas + sumažėjimas -	% nuo metinės apimties padidėjimas + sumažėjimas -
1	Įmonės gamintojos, tame skaičiuje išlaidos produkcijos atnaujinimui ir administracinėms procedūroms 0,6 ÷ 1,0 mln.Lt Mokesčiai ir standartų pirkimas 0,4 mln.Lt	9,0	+(1,0 ÷ 1,4)	+(11 ÷ 15)
2	Importo bendrovės Sumažėjus importui iš kitų šalių 3 ÷ 6 mln.Lt ir ES šalyse esant 60 % didesnėms kainoms padidės importo prekių kainos (3 ÷ 6) x 60 % = 1,8 ÷ 3,6 Administracinės procedūros ir bandymai	92,7	+(1,8 ÷ 3,6)	+(2 ÷ 4)
3	Eksporto padidėjimas į ES šalis Eksportuojamų į ES prekių kainos 10 % didesnės negu į kitas šalis. Padidėjus eksportui į ES 1÷2 mln.Lt kaštai sumažės (1 ÷ 2) x 10 % = 0,1 ÷ 0,2	11,7	-(0,1 ÷ 0,2)	-(1 ÷ 2)
4	Valstybės institucijos ir trečiosios šalys Išlaidos valstybės institucijoms (kokybės, sertifikavimo, akreditacijos, standartizacijos ir kt.), akredituotos laboratorijos techninės bazės atnaujinimui		0,82	

Iš viso 113,4 +(4,17 ÷ 6,52) +(3,7 ÷ 5,0)

16 lentelėje suvesti visi kaštai ir pateikti apskaičiavimai, kiek pasikeis direktyvos reikalavimų vykdymo kaštai, visoms suinteresuotoms grupėms. Taip pat apskaičiuota bendra suma, įvertinus visus metinių vykdymo kaštų dydžių padidėjimus ar sumažėjimus.

16 lentelė. Direktyvos reikalavimų vykdymo kaštų suvestinė

Nr	Kaštai	Metinių vykdymo kaštų dydis, darant prielaidą, kad niekas nesikeičia, mln. LT
1	Lietuvos gamybos įmonės, iš viso, tame skaičiuje:	Plius 1,0 ÷ 1,4
1.1	Produkcijos ir technologijos atnaujinimas susijęs su direktyvos reikalavimais	Plius 0,2 ÷ 0,3
1.2	Laboratoriniai bandymai susiję su direktyvos reikalavimais	Plius 0,1 ÷ 0,3
1.3	Administracinės procedūros susiję su direktyvos reikalavimais	Plius 0,3 ÷ 0,4
1.4	Mokesčiai	Plius 0,4
2	Importo bendrovės, iš viso tame skaičiuje iš ES šalių”	Plius 0,65 ÷ 0,9
2.1	Administracinės procedūros susiję su atitikties direktyvos reikalavimams kontrole	Plius 0,05 ÷ 0,1
2.2	Iš kitų šalių Akredituotos laboratorijos bandymai atlikti atitikties nustatymo procedūras (CE ženklo ir triukšmo ribų nustatymui)	Plius 0,3 ÷ 0,4
2.3	Administracinės procedūros susiję su direktyvos reikalavimais ir CE ženklo suteikimu	Plius 0,3 ÷ 0,4
3	Valstybės institucijos ir trečiosios šalys, tame skaičiuje:	Plius 0,82
3.1	Papildomi ištekliai Valstybės ne maisto produktų inspekcijai ir sertifikavimo centrui	Plius 0,10
3.2	Darniųjų standartų adaptavimas	Plius 0,05
3.3	Nuorodinių standartų adaptavimas	Plius 0,07
3.4	Trečiųjų šalių vykdomas atitikties įvertinimas	Plius 0,20
3.5	Akredituotos laboratorijos techninės bazės atnaujinimas	Plius 0,40
4	Importo padidėjimas iš ES šalių	Plius 4,8 ÷ 9,6
5	Importo sumažėjimas iš kitų šalių	Minus 3,0 ÷ 6,0
6	Eksporto padidėjimas į ES šalis	Minus 0,1 ÷ 0,2
	Iš viso	Plius 4,17 ÷ 6,52

Direktyvos reikalavimų vykdymo kaštai Lietuvos lauko įrenginių gamybos įmonėse pagal atliktus apskaičiavimus sudaro **1,0 – 1,4** mln.Lt į metus, tai reiškia, kad esama produkcijos savikaina (nuo 9 mln.Lt) padidės **11 – 15 %**, tuo pačiu padidės ir produkcijos kainos bei sumažės pelnas. Tačiau įgyvendinus produkcijos ir technologijos atnaujinimo priemones, susidarys galimybės padidinti šių gaminių eksportą į ES šalis ir tuo pačiu metu padengti padidėjusias išlaidas. Tenka manyti, kad kaštų padidėjimas bus trumpalaikis ir vėliau susidarys sąlygos padidinti produkcijos konkurencingumą ir rentabilumą.

Direktyvos reikalavimų vykdymo kaštai importo bendrovėse ir įmonėse, vartojančiose lauko įrenginius, kurių metinė apyvarta sudaro 92,7 mln.Lt padidės **1,8 – 3,6** mln.Lt arba **2 – 4 %**. Tai yra susiję su tuo, kad importo dalis dėl įrenginių neatitikimo direktyvos reikalavimams iš kitų šalių sumažės **3 – 6** mln.Lt, o importas iš ES šalių, siekiant patenkinti susidariusį importo deficitą 3 – 6 mln.Lt, turėtų padidėti **1,8 – 3,6** mln.Lt, nes ES šalyse lauko įrenginių kainos yra 60 % didesnės.

Administracinės procedūroms ir laboratoriniams bandymams teks papildomai **0,65 – 0,9** mln.Lt, kas padidins kaštus **0,7 – 1 %**.

Eksporto padidėjimas į ES šalis nuo 3,5 mln.Lt turėtų padidėti iki **4,5 – 5,0** mln.Lt. Atsižvelgiant į tai, kad eksportuojamų gaminių į ES šalis kainos yra 10 % didesnės, negu eksportuojant į Rytų rinką. Visa tai turėtų padidinti pajamas iš eksporto **0,1 - -0,2** mln.Lt arba **1 – 2 %** nuo bendros eksporto apimties.

Būtina skirti papildomai **0,4** mln.Lt akredituotos Akustikos laboratorijos techninės bazės atnaujinimui, nes atliekami užsienyje laboratoriniai tyrimai kainuoja kelis kartus brangiau, negu Lietuvoje.

Trečiųjų šalių išlaidos direktyvos reikalavimų vykdymui turėtų sudaryti **0,82** mln.Lt. Įvertinus visus poreikius papildomi metiniai kaštai sudarys **4,17 – 6,52** mln.Lt, kas sudaro **3,7 – 5** % nuo metinės apyvartos.

IŠVADOS

1. Direktyvos 2000/14/EB poveikis verslo sektoriams yra skirtingas. Lietuvoje nustatytos 8-ios įmonės, kuriose be kitų gaminių gaminami 8-i pagrindiniai tipai (apie 10 pavadinimų) iš 57-ių direktyvoje numatytų lauko įrenginių. Smulkių įmonių gamintojų nėra. Importuotojų ir vartotojų identifikuota apie 200 įmonių. Įvertinus neidentifikuotas smulkias įmones ir tokias, kuriose lauko įrenginiai sudaro labai mažą produkcijos dalį, gali būti iki 400 įmonių.
2. Direktyvos 2000/14/EB reikalavimams perkelti į Lietuvos teisių sistemą reikalinga: LR Aplinkos ministro patvirtintas lauko įrenginių techninis reglamentas, atitinkantis Direktyvos nuostatas ir panaikinantį jai prieštaraujančių dokumentų galiojimą.
3. Direktyvos 2000/14/EB įgyvendinimo įtaka apyvartai susidarys dėl išlaidų padidėjimo nuo **4,17** iki **6,52** mln.Lt į metus, kas sudaro **3,7 – 6 %** nuo bendros apyvartos. Tame skaičiuje įmonių kaštai produkcijos atnaujinimui ir sertifikavimui padidės **1,0 – 1,4** mln.Lt arba **11 – 15 %**, atitinkamai padidės produkcijos savikaina ir kainos.
4. Importuojamų gaminių kaštai, ryšium su daliniu importo sumažėjimu iš kitų šalių ir jo padidėjimu iš ES šalių, padidės nuo **1,8** iki **3,6** mln.Lt, kas sudaro **2 – 4 %** nuo importo apimties.
5. Eksporto padidėjimas į ES šalis, į kurias pardavimo kainos apie 10% yra didesnės, leis sumažinti kaštus **0,1 - 0,2** mln.Lt arba **1 –2 %**.
6. Valstybės institucijų ir trečiųjų šalių išlaidos kokybės sertifikavimo, akreditacijos, akredituotos laboratorijos techninės bazės atnaujinimui sudarys **0,82** mln.Lt.
7. Kiti pokyčiai:
 - a) dėl importo sumažėjimo iš NVS šalių gamybos apimtys Lietuvoje turėtų augti, taip pat padidės ir naudotų įrenginių importas iš ES bei jų remontas, nes kainos ES šalyse yra vidutiniškai 60 % didesnės nei NVS šalyse ar Lietuvoje;
 - b) importo kaštai padidės tik dėl CE ženklo atitikties priežiūros;
 - c) per pastaruosius 10 metų lauko įrenginių gamyba žymiai sumažėjo, todėl dabar vykstant bankrutuojančių įmonių restruktūrizacijai atliekami modernios produkcijos gamybos paruošimo darbai.
8. Pasiūlymai dėl direktyvos įsigaliojimo tvarkos:
 - a) pereinamasis laikotarpis nereikalingas, pageidautina iki 2003 m. III ketvirčio parengti ir patvirtinti lauko įrenginių techninį reglamentą;
 - b) paskirti atsakingą instituciją už lauko įrenginių techninio reglamento nuostatų vykdymą ir priežiūrą;
 - c) atskiros sertifikavimo įstaigos steigimas nereikalingas. Šiuos klausimus galima pavesti Statybos produkcijos sertifikavimo centrui. Papildomai reikės priimti 2 ekspertus lauko įrenginių gamybos įmonių ir importuotojų pareiškimams tipo atitikties patvirtinimui nagrinėti (techninis dokumentų patikrinimas, papildomos informacijos paieška ir analizė), įvertinti ir patvirtinti CE ženklo atitiktį. Organizuoti lauko įrenginių triukšmo pagal Europos standartus nustatymą akredituotoje laboratorijoje;
 - d) būtina praplėsti esamos akredituotos Akustikos laboratorijos akreditavimo sritį, įtraukiant į ją lauko įrenginių spinduliuojamo triukšmo bandymus;
 - e) atitikties sertifikavimo procedūros yra aprašytos direktyvoje 2000/14/EB, todėl būtina jas įtraukti į esamus nacionalinio sertifikavimo nuostatus.
9. Direktyvos įgyvendinimas

Lietuvos rinka turi būti apsaugota nuo lauko įrenginių, kurie neatitinka direktyvos reikalavimų, todėl turi būti vystomos rinkos priežiūros ir importo kontrolės sistemos. Rengiant teisės aktą direktyvos nuostatų perkėlimui turi būti paskirta institucinė struktūra bei įgyvendintos efektyvios rinkos priežiūros procedūros. Ne maisto produktų inspekcija bendradarbiaujant su darbo inspekcija turi kontroliuoti, kad neturintys CE ženklo gaminiai nepakliūtų į rinką.

Turėtų būti išplėsta vartotojų apsaugos ir verslo subjektų veiklos priežiūros institucija. Turi būti įteisintas Muitinės departamento, ne maisto produktų inspekcijos ir atitinkamos sertifikavimo įstaigos bendradarbiavimas.

Būtų naudinga, jei įmonės gautų daugiau informacijos apie ES šalyse vykdomas atitikties įvertinimo procedūras ir įmonių teises bei pareigas vykdančias šias procedūras. Aktyvus pramoninkų asociacijos ir sertifikacijos įstaigų dalyvavimas šiame procese būtinas.

Patirtis rodo, kad bus adaptacinis laikotarpis, kol visos poveikį dėl direktyvos įgyvendinimo patirsiančios grupės tinkamai supras Europos triukšmo politikos privalumus, ypač atsižvelgiant į institucijų reorganizavimo sunkumus.

Europos Sąjungos triukšmo direktyvų dėka Lietuvoje bus sukurta teisės aktų sistema, skirta paprasto piliečio apsaugai nuo padidinto triukšmo poveikio.

LITERATŪRA

1. Norminių teisės aktų poveikio įvertinimo metodika, Europos komitetas prie LRV, 2000 m.
2. Directive 2000/14/EB of the European Parliament and of the council of 8 may 2000.
3. Statistikos departamento 1995-2001 m. kasmetiniai leidiniai "Lietuvos statistikos metraštis".
4. Statistikos departamento 1995-2001 m. kasmetiniai leidiniai "Užsienio prekyba".
5. Statistikos departamento Pramonės skyriaus 2000 m. statistiniai duomenys apie lauko įrenginių gamybą ir prekybą vidaus rinkoje.